

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

VII. De Ivstificatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

nō educatur ē potentia materiæ, creari debet: quod solius est Dei. Aug. in Psal. 118. *Quis facit in homine iustitiam, nisi qui iustificat impium?* Homo iustus autem potest acceptam iustitiam

exercere, cū vult, cum Gratia Adiuuante; noua excitante nil opus ordinariē, nam in arduis planē opus speciali est.

III. DE IUSTIFICATIONE.

De hac quinque: 1. De Iustificationis quidditate: 2. De Iustitia Inherente. 3. De Naturalis iustitiæ Qualitate: 4. Operibus: 5. Et Meritis.

QVÆSTIO XLIX.

Quid & Quotuplex est Iustificatio?

IUSTIFICATIO est trāslatio hominis à statu peccati, ad statum gratiæ. Vel, Nō est sola peccatorum remissio; sed & Sanctificatio seu Renouatio interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum. Vnde bipartita est: Remissio peccati & Infusio gratiæ: Estque duplex: Prima habitualis, ex impio faciens iustum: Secunda actualis, ex iusto iustiore. Ita S. Aug. Con. 26. in Psal. 118. De hac hīc.

II. Acceptio Iustificationis in Scriptura est quadruplex: vt significet

1. Declarare iustum: vt Prou. 7. *Qui iustificat impium, & condemnat iustum.* Hanc propriam, solam esse contendunt Luthero-caluinistæ.

2. Præcipere Lege iustitiam: Psal. 118. *Iustificationes tuas custodiam.*

3. Acquirere iustitiam: vt Rom. 3. *Iustificati gratis.*

4. Augere iustitiam. Eccl. 18. *Ne verearis vsque ad mortem iustificari.*

III. Iustificationis causa est quadruplex: Finis, Efficiens, Materia, Forma.

- Causa
- Finalis, 1. *Principalis*, Deus: 2. *Minus principalis*, Gloria Christi, & hominum beatitudo.
 - Efficiens, 1. *Primaria*, Misericordia Dei: 2. *Meritoria*, ex condigno, Christi passio: 3. *Instrumentalis*, coniuncta Christi Humanitas: 4. *Separata*, est Scriptura.
 - Materialis, 1. *Subiectiua* est Anima humana: 2. *Dispositiua*, Voluntas.
 - Formalis, 1. *Intrinsicā* est habitus gratiæ: 2. *Extrinsicā*, vel, *Exemplaris*, est Christi iustitia: 3. *Formalis in actu*, sunt opera bona.

QVÆ.

QVÆSTIO L.

Quid in genere tenendum de Dispositionibus ad iustificationem?

LVTHERANI & CALVINIANI iuxta contendunt, hominem simpliciter à Deo agi: & agere nihil: quin cogitac. necessitari. Vide supra *quest. 47.*

2. LVTHERANI requirunt fidem actualem in infantibus ad iustificationem. Vide *Luthero-calv. p. 3. q. 24.*

3. Lutherani ante iustificationem requirunt, plerique Fidem vt instrumentum, non vt dispositionem; alii Terrores, alij nouæ propositum vitæ. Patebit infra.

AUTOR. I. Carentibus vsa rationis necessaria non est propria dispositio; sufficit aliena. Quia infantes solum aliena volūtate sunt auersi à Deo: Nec vrget præceptum eos, vt in capaces præcepti. Illud *Mar. vlt. baptizantes docete.* &c. de adultis dicitur.

II. Adultus ratione vtens eget propria dispositione vt iustificetur à peccatis. *Trid. sess. 6. c. 5. can. 9.* Hinc orat Ecclesia pro conuersione peccatorū. *1. Reg. 7. Preparate corda vestra Domino. Prou. 16. Hominis est preparare animam. Mat. 3. Parate viam Domini.*

III. Præparatio idonea est ex gratia præueniente, cum qua concurrat homo Actiue; non passiue. *Ezech. 18. Facite vobis cor nouum. Mat. 7. Facite arborem bonam. Mat. 3. Agite pœnitentiam.*

IV. Dispositionum principalior autor est Deus, vt causa mouens lib. arbitrium. Sunt autem Actus *vi. i.* quæ disponuntur adulti: Fides, Timor, Spes, Dilectio, Pœnitentia, Propositum Sacramenti suscipiendi, vitæ

nouæ, & obseruandi præcepta. *Trid. sess. 6. c. 6.* Quos implicite habere sat est; explicite singulos elicere nil opus. Nemo autem infallibiliter cognoscere potest sufficientiam dispositionis suæ. *Trid. sess. 6. c. 9.* Quia nemo certo scire valet se esse in gratia; aut dicere, *Mundum est cor meum.*

V. Per dictas dispositiones nemo meretur gratiam iustificationis: Contrarium nobis affingit Kemnit. *Trid. sess. 6. c. 8.*

Porro de DISPOSITIONIBVS in specie.

QVÆSTIO LI.

Quid sit Fides iustificans?

LVTHERO-CALVINISTÆ Triipisti, tres fides distinguunt; Historicam, *Hebr. 11.* Miraculorum, *1. Cor. 13.* & Promissionum. *Mar. vlt. Saluus erit.* Et hanc Generalem, qua promissam omnibus credimus salutem. Specialem, qua sibi quisque promissionem Dei applicans credit; seu potius Fidei dimissa sibi propter Christum esse peccata, ex specialimiserericordia. Hanc Fidem Melanchthon *profat. in tommum 2. Lutheri*, eum accepisse tradit ab Censore suo Ordinis, citante S. Bernardum.

LVTHERVS in *Dom. 2. Quadrag. Fides est certa diuina bonitatis & gratie, per Verbum Dei cognita ac manifesta Fiducia*, scilicet Specialis; ait *Assert. art. 1. & 15.* Sic & Melanch. in *Locis, tit. Fides, Opera.* Item *Electores Theologi in Colloq. Altemburg. fol. 3.*

CALVINVS *Inst. 3. c. 2. §. 7. Fides est diuina ergo nos benenolentia firma certa que COGNITIO, qua gratuita in Christo promissionis veritate fundata per Sp. Sanctum; & Reuelatur mentibus nostris, & cordibus Obsignatur.* Vbi obiectum fidei statuit *Misericordiam solam; & Fidem de hac esse Notitiam.* Oblignatam verò notitiam esse *Fiduciam*: Nam ibidem §. 8. ait *Assensio-nem fidei potius esse cordis & affectus, quam cerebri & intellectus.*

SYADENT *Fiduciam istis. 1. Hebr. 11. Fides*

est sperandarum substantiarum. ὁπότε id est, expectatio. Iuxta Plal. 38. *Quæ est expectatio mea: nonne tu Dominus? Et substantia mea apud te est.* Sic Heb. 3. *Quæ domus sumus nos, si Fiduciam & gloriam spei vsque in finem firmam retinuerimus.* Et infra: *Participes enim Christi effecti sumus: Sitamen initium substantia eius vsque in finem firmum retineamus.*

2. Rom. 4. Abraham iustificatus est ex Fide, id est, Fiducia misericordiae: Nam contra spem in spem credidit. Et Non hesitavit dissidentia. Sic Mar. 11. *Quicquid orantes petitis, credite, quia accipietis, & fiat vobis;* id est, confidite. Sic Iac. 1. *Postulet autem in fide nihil hesitans.* 2. Par. 20. *Credite in Domino Deo vestro, & securi eritis.* id est, confidite.

3. Reprehensa Apostolorum timiditas refertur in defectum fidei; ut Mat. 6. *Quanto magis vos modica fidei?* Mar. 8. *Quid timide estis modica fidei?* Mat. 14. *Modica fidei quare dubitasti?* Mat. 16. *Quid cogitatis modica fidei?* At Timor opponitur Fiduciae. Hebr. 11. 1. Pet. 5. Eph. 6.

4. Rom. 4. *Ideo ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio: ergo Fides est Fiducia:* Vnde 1. Ioan. 5. *Qui non credit, mendacem facit eum.*

5. Fides historica S. Scripturæ non iustificat: quia auget pauores & desperationem: Nece de minis & iudicio, eadem obcautam: Nec ea de præceptis, quia auget desperationem, ut de impossibilibus obseruatu: Nec ea de Generalibus promissionibus: quia hæ non afferunt quietem animæ nisi in speciali applicentur. Ergo sola specialis fides iustificat omnes credentes: Iuxta 1. Ioan. 5. *Hæc scribo vobis, qui creditis in Filium Dei; ut sciatis, quia vitam habetis æternam.* Infra quest. 54. plura.

AVTOR. In tribus ab hæreticis, hæc in causa Fidei, dissentire necesse est: In fidei Obiecto, Speciali misericordia: in Subiecto seu potentia Intellectus: in Actu intellectus.

I. VNA FIDES est (non triplex) iustificans. Quia, Heb. 11. *est sperandarum substantiarum rerum, argumentum non appa-*

rentium: at hæc vna est & Historiarum, & Miraculorum, & Mandatorum, & Promissionum S. Scripturæ. Patet ex contextu capitis 11. cum 10. Nam eidem Fidei tribuitur ibidem,

1. *Per eam intelligimus aptata esse seculis:* quod est Historiæ:

2. *Per eam Sancti vicerunt regna, obtulerunt ora leonum, &c.* Hoc est miraculorum.

3. *Per eam adepti sunt repromissiones.*

EXPLIGO Fides est ὁπότε id est, quæ ut id est, ait Augustinus sæpius, *sperantium fundamentum*, sustentans iustos in spe bonorum eternorum: Vnde, Heb. 10. *Iustus ex Fide, seu anima vivit.* Græci tamen, *Sperandarum rerum* legunt: quod eodem redit. Quia est subsistentia rerum speratarum in animis sperantium ex fide. Et hoc est in intellectu de futuris.

2. *Argumentum*, convincens intellectum *non apparentium*, scil. seu rerum *Sperandarum*, seu quarumcumq; *Revelatarum*. Et hoc est in intellectu de ipsius transcendentibus: Distinguitq; Fidē Christianā ab Opinione, suspitione, dubitatione, uti cogens ad assensum: sicut vox *Substantia* distinguit eam à fide politica; quæ est fallax, sine basi ac fundamento infallibili. Vox, *Non apparentium*, distinguit fidem à scientia & intellectu, ut quæ luminis evidentiæ requirant, & nullam patiantur obsecritatem. Plura de Apostolica fidei definitione in subiectis qq.

DICO AD I. S. Patres Græci nulli ὁπότε exponunt *Expectationem*, sed substantiam, & basim; ut fides sit: quasi anima rerum speratarum; quod hæc apprehendas mentique repræsentet

ab

absentes, seu futuras, quasi præsentes. Dein, Esto, significet *Expectationem*; non tamen hinc probatur fides specialis. Quia hoc, *verum sperandarum*, refertur ad vitam æternam, & resurrectionem; Rom. 8. *Expectantes redemptionem. &c. Spe enim salui facti sumus*: at Expectatio vitæ æternæ non est fides iustificans, etiam iuxta Sectarios; quia his ea fides est de præsentis misericordie certitudine; non de futuræ expectatione.

AD II. Fides ibi accipitur pro Catholica, id est, omnibus à Deo reuelatis quæ fuerunt, sunt, erunt; non pro sola promissionum fiducia. Promittebatur Abrahamæ filius; & erat ei fides miraculi, posse fieri supernaturaliter; atque hinc ei spes supernaturalis contra naturalem. Illud, *credite quia accipietis*, sc. vera fides; sed sub conditione, *si benè petatis*. Sic & cætera de vna vera fide, non de sola promissionum intelliguntur.

AD III. Timiditas refertur ad defectum fidei; quia fiducia oritur ex fide: non tamen idcirco fides est fiducia; ut pomus non est pomum, vel contrà.

AD IV. Ibi loquitur, non de promissione remissionis peccatorum; sed de promissione quod erat futurus pater Gentium vocandarum ad iustitiam: ac idè ex fide, non ex lege, seu operibus solius naturæ, futura erat iustificatio promissa in Christo gratuita. Malè igitur Sectarii in voce *promissio* volunt intelligi Remissionem peccatorum; & in voce, *Fides*, Fiduciam; cum necessariò debeat intelligi Fides Dogmatica, teste textu ibi to-

to; & promissio Vocationis gentium ad iustificationem.

AD V. Posito, quod ponunt aduersarii, certos esse homines oportere remissionis peccatorum & salutis; benè ratiocinantur; sed assumunt vt certum, quod est probandum. Nam Fides, cum sit Vna sola, respicit historias, miracula, mandata, promissiones: Et hæ generales testantur sufficientiam pretii, & meritorum Christi pro omnibus; sed non testantur in omnibus suum sortiri effectum absque conditione ex parte hominum; quia requirunt Fidem & Sacramenta.

QVÆSTIO LII.

An fides iustificans rectè fiat triplex?

LUTHERANI vt Kemnitius p. 1. Exam. Trid.

CALVINIANI vt Calvinus Inst. 3. c. 2. & similes, fidem fingunt tripitem. Historicam, qua in scripturis vera narrari: *Miraculorum*, qua omnia à Deo fieri posse: *Promissionum*, qua gratuita per Christum remissio peccatorum creditur. Historicam *diuinæ Veritatis*; *Miraculorum*, *Potentia*; *Promissionum*, *Bonitati* respondere prædicant.

Fidem promissionum *Generalem* iustificare negant; *Specialem* verò solam affirmant.

SVADENT istis, vt Scharpsius in cursu Theol.

1. Fides iustificans est propria electorum, Rom. 10. *Omnis qui credit in illum, non confundetur*. At historica est piis, impiis, diaboloque communis. 1. Cor. 13. 2. Iac. 2. Ergo historica non iustificat.

2. Simon Magus habuit fidem, Act. 8. At non iustificantem; Nec miraculorum ergo historicam, quæ non iustificat.

3. Multi fuerunt fideles, qui tamen fidem miraculorum non habuerunt: vt Abraham, Isaac, Iacob, Baptista. &c. Ergo hæc non iustificat.

k 2

4. Lu-

4. Iudas habuit historicam fidem & miraculorum, Mat. 16. at non iustificantem.

5. Multi, habentes fidem miraculorum, damnabuntur. Mat. 7. at cum iustificante nemo damnabitur. Mar. 16.

6. Fidei historica obiectum est totum Dei verbum; Actus, omnia in eo credere: Miraculorum obiectum est Dei potentia; Actus credere eam omnia posse: Iustificantis fidei obiectum est Totum Dei verbum, & precipue promissiones; Actus promissa sibi applicare certo. ergo.

AUTOR. *Ista triplex fides*, ait Maldon. in Mat. 9. *quam isti nuper inueniunt portentum est, Chymara est: Et si VNA haberent Fidem, omnem haberent: Quia Triplicem habent, Nullam habent.* Verè.

I. Quia Fides Specialis nouiter cōficta est; in Scripturis nusquam reuelata docetur.

II. Quia Miraculorum Fides iustificat: qualis illa Mar. 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. At hec est Miraculorum: patet ex subiectis, SIGNA autem eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dam. &c.* Item Caluinus Inst. 3. c. 18. §. 8. fatetur de fide iustificante loqui Apostolum, 1. Cor. 13. *Manent tria hæc Fides, Spes, Charitas.* Atqui eam esse miraculorum dixit ibidem: *Si habuero OMNEM Fidem, ita ut montes transferam; charitatem autem non habuero, nihil sum.*

III Fides historica iustificat: Quia hac credimus Christum natum, passum, mortuum, &c. At hæc sunt historiarum, non fabularum; & credita iificant: teste Symbolo Apostolorum: & Ro. 9. *Si in corde tuo credideris, quod DEVS illum suscitauit à mortuis, saluus eris.* 1. Cor. 15. *Notum vobis facio Euangelium,*

per quod saluamini; quo Christus mortuus est pro peccatis nostris. &c.

IV. Quia si loquuntur Trifidij de Habitu fidei, seu dono habituali ac permanente; iam Vna est tantum, se extendens ad omnia Reuelata credenda. Si de Actu fidei; iam tot erunt fides, quot particulares articuli fidei: sortiturq; nomina diuersa speciatim ex obiecto vario, sc. historiarum, miraculorum, promissionum, mandatorum, consiliorum, &c. In istis nulla est vsquam specialis, quam Verbum Dei aut Scriptum, aut Traditum reuelarit.

Dico AD I. Maior est falsa & minor. Nam fides formata est electorum; non formata, impiorum est ac demonum: quia credunt; non diligunt Deum.

AD II. Simon habuit fidem veram; sed informem, Dein, Non, edere miracula, iustificat; sed credere edita esse vera.

AD III. Habere fidem de Omnipotentia Dei est fides iustificans; liquet supra: at illam habuerunt prædicti &c.

AD IV. Iudæ fides erat informis: quæ, quoad se, est potens iustificare; quoad Credentes, sed non rectè vt oportet; non est efficax. *Perditio tua ex te; auxilium ex me.*

AD V. Fides, & Donum miraculorum hoc differunt, quod illa semper iustificare potest; non hoc: vnde distinguuntur Gratia gratis data, & Gratia iustificans: illam habentes damnari possunt; hanc viuam, non possunt.

AD VI. Rectè caput & iugulum suum hic gladium defixit: Nam denominatio & distinctio sumitur ab obiecto;

cto: sed fidei historicæ & iustificantis est Scharpio Totum Dei verbum, in quo & fides de Potentia Dei continetur; ergo cum sit Vnum fidei obiectum, esse & ipsam VNAM necesse est, qua iustitia & hæreditas acquiritur.

INSTAT: Licet fides iustificans semper in se contineat fidem historicam, & aliquando etiam miraculorum; non tamen contrà.

DICO I. Fides iustificans est & Sacræ historiæ, & miraculorum, & promissionum, & omnium quæ Reuelata sunt; & contrà: At verò non illa sola promissionum, vt dicit iste, & non docet; patetque suprâ. Deinde, Fides miraculorum est credere edita miracula; non edere posse ea: Neque ea est species fidei, sed actus.

QVÆSTIO LIII.

An Fides Iustificans sit F. DVCLIA specialis misericordiae?

LUTHERANI suprâ quæst. 51. Fidem esse propriè ac tantum fiduciam affirmant: Calviniani verò licet etiâ laciniam Notitiæ assuant; Fiduciam tamen communiter propugnant; eiusque obiectum esse volunt tum Scripturam quidem vniuersam; tum verò præcipuè eam, quæ est de Promissionibus factis.

CALVINISTARVM communem sententiam hisce complectitur Scharpius in Cursu Theol. Sect. 22. Controu. 4. Nos fidem esse fiduciam, seu specialis misericordiae certam persuasionem; qua quisque fidelis certò statuit SIBI remissa esse peccata in Christo; & SE Salutem æternam consecuturum asserimus.

SVADENT. istis, præter allata superius quæst. 51. I. Quia Scriptura dicit, Isa. 1. 18. Act. 2. 29. Gal. 1. 4. & 3. 13. 27. specialem misericordiam ad omnes & singulos pertinere: ergo eam fides singulorum applicare debet.

2. Quia Nulli datur vita æterna, nisi qui particulariter particeps est misericordiae per fidem; Ioan. 5. 1. 5. Mar. 16. 16. Luc. 7. 50. Ergo fides est specialis certa persuasio, & promissionum applicatio.

3. Scriptura, Rom. 8. v. 15. 16. duos ponit adoptionis testes; Sp. Sanctum in nobis & Spiritum nostrum, id est, conscientiam sanctificatam. Ergo quod specialiter testatur cuique Spiritus, id tenetur credere. Sic & 2. Cor. 1. 21. Ioan. 3. 13. & 4. 13. &c.

4. Pontificii volunt nos certos esse posse Salutis spe: ergo & fide. Nam spes fidem sequitur; cum speremus id, quod credimus.

5. Christus exigit particularem persuasionem particularis misericordiae in plurium curatione; ergo singuli eam habere debent.

6. Timiditas fidei in scripturis arguitur, ergo necessaria est specialis misericordiae fiducia.

7. Semel in gratiam recepti à gratia finaliter excidere non possunt. Ergo de salute nulli dubitare licet. Vide suprâ quæst. 51.

AUTOR. Fides non est fiducia; teste S. Scriptura.

1. Rom. 4. Non infirmatus est fide, nec consideravit corpus suum e mortuum: in re promissione etiam Dei non hesitavit diffidentia; sed confortatus est fide, plenissimè sciens quia quacunque promissu Deus, potens est & facere. Ideo & reputatum est ei ad iustitiam. En Considerare est intellectus: Plenissimè scire item: Fiducia autem est voluntatis: Diffidentia græcè ibi est ἀπιστία, id est, incredulitas.

2. 1. Cor. 13. Manent fides, spes, charitas &c. Hic fidem iustificantem distinguit à spe, quæ est Fiducia, Iob. 8. spes hypocritæ peribit. Psal. 39. Iere. 17.

3. 2. Cor. 10. In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. En credere cogitur fide intellectus quod non intelligit.

4. Eph.

4. Eph. 3. *In quo habemus fiduciam & accessum in confidentia PER fidem eius.* Ecce ipse præsupponit fidem, & 1. Tim. 3. *acquirat multam fiduciam in fide, quæ est in Christo IESU.* Vnde Mat. 9. *Confide filia; quia præcedens fides tua, præsensque, te saluam fecit.*

5. Scriptura docet obiectum fidei esse omnia, quæ reuelauit Deus: patebit infra quest. 56.

6. Actus fidei est in Scripturis *Credere*: at fiduciæ est *Fidere*. Fidere autem non explicatur semper in Scripturis per *Credere*, ut volunt aduersarij: quia absurda contingerent plura: Vt Ioan. 14. *Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* Alioquin propter opera ipsa credite. Act. 8. *Credo Filium Dei esse IESUM.* Rom. 10. *Corde creditur ad &c.* similia absurdè exponuntur pro fiducia.

7. *Substantia rerum sperandarum*, id est, futurarum est fides; quia futura facit præsentia: at repræsentare est intellectus, non voluntatis. Item *Argumentum, ἐπεὶ γὰρ*, id est conuictio ad intellectum pertinet, cuius est iudicare, & assentiri. Ibidem: *Fide intelligimus aptata esse sæcula Verbo Dei.* At intelligere non est voluntatis seu fiduciæ. Ibid. *Fide Noe metuens aptauit arcam.* id est, quia credidit certò futura, ideo metuebat; at fiducia excludit metum. Ib. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est; & inquirentibus se Remunerator sit.* At hic *Credere* non potest exponi per *Fidere*: non enim confidimus esse Deum; sed credimus.

Dico AD I. Generalis misericordia Dei pertinet ad singulos in actu signato, Dei voluntate, qui vult omnes

saluos fieri: at non pertinet ad singulos efficaciter; ex defectu suscipientium eam; ut incapaciū suā culpā; non Dei causā. Applicare verò eā sibi possent ac deberent singuli per obseruationem mandatorum, vsum Sacramentorum. &c. & sic sperare bene.

AD II. *Per Fidem*, solam promissionum? Falsum jam patuit suprà; patebit & infra. Deinde *particulariter participes* sic, ut iam dictum, scil. per Vnam & in charitate viuam fidem. Falsa & consequentia est. Quia *fides est sperandarum*, id est, omnium reuelatarum *substantia rerum*, non *applicatio* earum.

AD III. Primum, de Apostolis id asseritur, quæ certitudo specialis constabat ex speciali reuelatione. Deinde Spiritus Spiritui nostro testatur per modum spei & consolationis; non fidei & reuelationis.

AD IV. Spes nostra respectu Dei certa est; at nostri respectu incerta; quia mutabiles sumus, & nescimus cuius spiritus simus; nescimus odio an amore digni simus.

AD V. Primum ab aliquibus solum ad omnes nulla sequela est. Requisiuit autem Dominus ab aliquibus fidem, non specialem illam promissionum, sed Generalem omnium reuelatorum, seu reuelandorum; Demum necessaria est cuique post fidem etiam fiducia seu spes, sed non ipla certitudo.

AD VI. Timiditas fidei generalis arguitur, quod non exerceretur pro tempore, loco, casu, statuque, uti poterant & debebant viri modicæ fidei. Vnde & augeri eandem orandum est; non illam specialem, nisi

nisi quoad spem meliorem.
AD VII. quæst.

QVÆSTIO LIV.

An fides iustificans sit NO-
TITIA?

LUTHERANI, vt Kemnit. in exam. Triid. part. 1. ad fidem pertinere vult tum Fiduciam, tum & No-
ticiam: Eò quod in fide sit,

1. Notitia, id est, cogitatio promissionum:
2. Assensus, statutum eas ad se pertinere:
3. Desiderium iustificationis ex his exorients:
4. Fiduciam accedenti ad thronum misericor-

diæ.

Deinde quia Scriptura tribuit cordi, quæ ad in-
tellectum & voluntatem pertinet. Vt, Mat. 9. *Quid cogitatis mala in cordibus vestris.* Mat. 22. *Diligas. &c. ex toto corde.*

Demum S. Bonauentura spem ait, quoad certi-
tudinem pertinere ad intellectum; ad voluntatem
verò quoad expectationem.

CALVINUS *Instit.* 3. c. 2. Affirmat, non igno-
rantia & sensus nostri submissione; sed co-
gnitione certa regnum cælorum adiri: Quia
2. Tim. 3. *d. amantur semper discites, & ad sci-
entiam veritatis nunquam peruenientes.*

SCHARPIUS in *Cursu Theol. sect. 22. quæst. 1.*
distinguit Fidem: De implicita, quæ nec A-
postoli multa non distinctè cognouerunt;
non controuerti, sed conuenire omnes. At
de fide Apprehensionis quæri, id est, de sen-
su particularis gratiæ, quo cupiunt crede-
re. Sic ait Fides non est assensus in rem incognitam;
sed ad eam requiritur Notitia Verbi & præcipue pro-
missionum.

SVADENT istis. 1. Singuli tenentur esse
parati ad reddendam rationem fidei omni
postulanti. 1. Pet. 3. Ergo fides est notitia; quia
hac isthuc opus.

2. Rom. 10. Credere corde, & confiteri ore
fit ex præcedenti cognitione, id est, fide:
ergo hæc est notitia. Vnde Isa. 55. *Cognitione sui
seruus meus iustificabit multos.* Ioan. 17. *Hæc est vi-
ta æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem
misiisti Iesum Christum.*

3. Sublato Verbo tollitur & fides; id enim
huius est basis: Isa. 55. Ioan. 20. Rom. 17. 10.

4. Sermo Christi in nobis inhabitare de-
bet in omni sapientia, vt & alios doceamus,
Col. 1. 16. & c. 2. 2. At huc opus notitiæ.

5. Fides Pontificiis est *sperandarum substantia
rerum*: est *ἔλεγχος* seu Demonstratio, seu Conui-
ctio: Et res speratæ nullam habent basin in in-
tellectu. Vnde Quod subsistit in intellectu est
notitia; at fides ibi subsistit. ergo: Et Demon-
stratio fit ex præcedente cognitione: Et Conui-
ctio fit per argumentationem, in qua est noti-
tia principiorum.

6. Fide intelligimus ea, quæ fide appre-
hendimus: Heb. 11. 3. Ergo fides est notitia.

7. Fidem melius definiri per ignorantiam
quam per notitiam, ait Bell. 1. 1. c. 5. 7. Ergo
fides est ignorantia: Per fidem, id est, igno-
rantiam iustificamur: id per peccatum: quia
ignorantia illius, quod scire debemus, pec-
catum est.

8. Fides non habens notitiam est inferior
habente aliquam: at Pontificia habet nul-
lam; diabolica & historica aliquam. 1ac. 2. er-
go illa est hac inferior.

AVTOR. I. Fides non est notitia, sed
Assensus.

1. Teste S. Scriptura in meo *Anti-
christo.* p. 4. q. 30.

2. Ita S. Patrum consensus. S. Iren.
1. 2. c. 45. *Melius est n. hil omnino scientem
credere Deo, & perseverare in eius dilectio-
ne, quam per questionum subtilitates, &
multiloquium in impietatem cadere.* S. Hil.
1. 8. de Trin. *Habet nō tam veniam, quam
præmium, Ignorare quod credas. Quia ma-
ximum stipendium fidei est, sperare quæ ne-
scias.* S. Aug. epist. 102. *Si propter eos so-
los Christus natus est, qui certa intelligentia
possunt ista discernere: penè frustra in Eccle-
sia laboramus.* Quare, lib. contra epist.
fund. c. 4. *Turbam non intelligendi vicia-
ritas: sed credendi simplicitas tutissimam fa-
cit.* Idem tract. 27. in Ioan. *Non quia co-
gnouerunt, crediderunt; sed vt cognosce-
rent, crediderunt.* Serm. 189. de temp.

Vocaris fidelis, non rationalis. Accepto baptismo dicimus; fidelis factus sum, Credo, quod nescio, Sic & ceteri.

3. RATIO. In credente est Apprehensio, & Iudicium seu Assensus: At Apprehensio est quid fidem præcedens, non fides; ceu & infideles mysteria fidei apprehendunt. Neque apprehensio est propriè notitia. Assensus verò, sequens Rationem rei, est notitia: at sequens Autoritatem proponentis, est Fides. Vnde S. Aug. l. de utilit. credendi c. 11. *Quod intelligimus aliquid, rationi debemus: quod autem credimus, Autoritati.*

Dico AD I. Ratio articulorum fidei est duplex: Divina; vt Reuelatio; Humana; vt Conformitas eorum ad intelligentiam nostram, seu convenientia. Vnde Apostoli dicti sunt TESTES, non Magistri Quare fidei non est notitia, nisi supernaturalis: At reuelationis, Testimonii, Consensus Ecclesiæ habetur notitia.

AD II. Fides infusa prior est in intellectu, quam in cordis affectu, seu oris effatu. Sic & *Cognitio Christi* est effectus Fidei infusæ, præsupponens reuelantis autoritatem. Sic Aug.

AD III. Fides est ante Verbum scriptum: Nam Adam, Abel, Enoch, Abraham. &c. crediderunt absque Scriptura; non ergo fides tollitur verbo sublatò: sed contra.

AD IV. Ex infusa docere sapientia oportet eos, qui ex officio sic vocati sunt: Non enim omnes sunt doctores: Cuiusque tamen docere pro modulo suo.

AD V. Notitia propriè dicta est naturalis, ex naturæ principii; ea natu-

raliter consistit in intellectu: At supernaturaliter supernaturalis notitia, quæ impropriè sic dicitur, estque fides. Et huius *Demonstratio* est ex præexistente Reuelatione, & huius testibus; Atque inde est *Conuictio* transcendens rationem.

AD VI. *Fide intelligimus* supernaturaliter, quod est credere non scire.

AD VII. Patet suprà ex S. Patribus.

AD VIII. Item inde. Dein, Falsa maior est. Et diabolorum fides mortua est, habetque notitiam ex amissa visione beatifica; ideo non est verè fides, licet vera. Demum Notitia fidei; & Fides differunt: hæc solum est fidelium; illa etiam infidelium esse potest.

QVÆSTIO LV.

Quod fidei iustificantis OBIECTVM?

LUTHERANI perinde & CALVINIANI, vt patet *quæst. 51.* Fidei iustificantis obiectum ponunt specialem Dei misericordiam, in toto quidem Dei verbo propositam; at præcipue in *Promissionibus*. Ita communis apud Scharpium in *Cursu Theol. de iustif. quæst. 3.*

SVADENT istis. 1. Christus & Apostoli docent præcipue prædicandum esse Euangelium de promissionibus. 2. *Cor. 1. 9. & 5. 18. Mar. 1. 5. Act. 20. 24.* Ergo idem præcipuum est obiectum fidei.

2. Propter quod præcipue cognitum & creditum datur vita æterna; idem est obiectum fidei: at id Christus est eiusque promissa: *Ioan. 17. 3. & 6. 47. Rom. 10. 11.*

3. Stantib. promissionibus stat & fides: ijs cessantibus in altera vita, cessat & hæc: ergo fides præcipue respicit illas. 1. *Cor. 13. v. 12. Heb. 11. v. 39.* Ideo Paulus, 1. *Cor. 1. vers. 23.* omnem suam

suam scire in Christum refert. Similia batho-
loga congerit plura Scharpius ipsa inops
copiā.

AUTOR. Fidei iustificantis obie-
ctum nō est Specialis misericordia; vt
supra liquet quæst. 5. Sed Omnia ab
Deo reuelata mediātē, seu imme-
diātē.

I. Sic Scriptura in meo *Antichristo*
p. 4. q. 31. Quia quam fidem Christus
exigebat, & miraculis confirmabat, ea
erat iustificans; ideo n. prædicabat eam
vt homines saluarentur, Luc. 19. *veni-
ens querere quod perierat*: At Mat. 9. à
cæcis fidem exigebat omnipotentia,
non misericordiæ specialis. Sic Mat.
16. Fides Petri erat de Diuinitate. De
hac & illa Centurionis fides erat, Luc.
7. Sic & Nathanaelis, Ioan. 1. Et Mar-
thæ, Ioan. 11. &c.

2. In scripturis fides iustificans re-
spicit alia obiecta subinde, quam Mi-
sericordiam; vt Mar. 1. *Si vis, potes me
mundare*; Phariseus, Luc. 18. habuit fi-
dem specialem credens se iustum; nō
tamen cum ea est iustificatus. &c. A-
postoli similia testantur; Rom. 4. de fi-
de Abraham; quæ non respexit remis-
sionem peccatorum. Rom. 10. Resur-
rectio Christi fit obiectum fidei sal-
uantis. &c.

III. TRADITIO est, Fidem iusti-
cantem non esse fiduciam misericor-
diæ, sed Assensū ad omnia verbi scri-
pti & traditi. Nam S. Patres testantur
SYMBOLVM ab Apostolis conditum
esse, vt fidei totius summa constaret:
Apostolico adde Nycænum, Con-
stantinopolit: & Athanasianum: At
in ijs nec apex de speciali misericor-
dia. Non in eo; *Credo Sanctam Ecclesiam,*

id est, ait Lutherus, *nullum esse amplius
peccatum in ea, nullam mortem*: Nam in
area sunt paleæ multæ, mali pisces in
rete. &c. Dein idem credunt Cate-
chumeni; non tamen iustificati sunt:
Non in eo; vt vult Melanch. *Credo re-
missionem peccatorum; quam fides iusti-
cans propriè intuetur*; Nam ea est mini-
ma pars Symboli, scil. duodecima; &
vndenis aliis vna præpolleret? Deinde
ea docet Generalem, non Specialem
misericordiam.

IV. RATIO. I. Quia nusquam in
Scriptura est remissio & misericordia
specialiter annunciata mihi, tibi: &c.
Sed generatim: Neque est vsquam i-
sta propositio: *Omnis, qui credit SIBI es-
se remissa peccata iustificatur*. Neque ex
Antecedente conditionato rectè in-
fertur conclusio absoluta, sed condi-
tionata: vt *Si credis saluus eris*: Act. 8. Ro.
10. Neque istæ: *Qui credit in Filium; ha-
bet vitam æternam. Qui credit, iustificatur*: &c.
rectè inferri sinunt SOLAM FIDEM
iustificare: vt infra patebit.

2. Fides iustificans præcedere de-
bet iustificationem: Rom. 5. *Iustificati
EX fide*. Rom. 3. *Iustificat PER fidem*.
Nam causa prior est effectu. Atqui fi-
des specialis sequitur iustificatio-
nem; quia ante hanc illa est falsa; cum
necdum sint remissa tibi peccata. Nā
res credita, vt Remissio, debet esse an-
te fidem; & obiectum ante actum, hic
enim ab illo pendet.

3. Fides specialis è medio tollit ora-
tionem, Sacramenta, opera bona, a-
liaque saluti necessaria. Nam quid o-
rem fieri, *Dimitte nobis debita nostra*:
quod iam ante orationem fide factū
credo? Quid opus baptismo, si iusti-
fica-

ficatus sim fide quę præire baptismum debet?

4. Fiducia specialis iustificare nequit: quia pendet à bona conscientia & vita: at hæc sequitur iustificationem: ergo magis fiducia.

5. Fides iustificans tranquillitatem parit, *Rom. 9.* at Specialis Fides, desperationem: Vult enim Calvinus *Inst. 3. c. 2.* quemque & Credere, & certò Cognoscere debere se esse prædestinatum, fidemque amitti non posse: At hanc fidem falli posse docet experientia Caluini desperantis: Quin & testimonium eius ibid. *Tot vanitatis recessus sunt, tot mendacij latebris scatez cor humanum, tam fraudulenta hypocrisis obiectum est: ut seipsum sepe fallat. At verò qui talibus fidei simulacris gloriantur, intelligant diabolis nihilo se in hac parte præcellere.*

DICIT AD I. Non Præcipue: quia nusquam hoc in Scriptura: Sed Euāgelium in communi iubetur prædicari.

AD II. Minor falsa nititur eodem. Nam quod præcipue iustum est prædicari, id & creditum iustificat: at hoc est Euāgelium totum; non particula promissionum.

AD III. Falsa consequentia. Nam omnium articulorum, non promissio num duntaxat fides cessabit, quando facie ad faciem videbimus Deum ut est: ideo stans hic fides respicit omnes ex quo fidei articulos.

QVÆSTIO LVI.

An SOLA Fides iustificet?

LUTHERO-CALVINISTÆ affirmant sola fide ap-

prehendi iustificationem: sicque in Re conueniunt: at differunt in Modo, ac dissentiunt tum à nobis, tum & inter se se in Modo, in Actibus iustificationis, & in voce SOLA.

I. Quo Modo fides iustificet?

1. LUTHERVS in Gal. 2. *Fides est formalis iustitia; PROPTER QUAM homo iustificatur; Non propter charitatem.* Flacciani idem tribuunt Wittenbergenibus in Colloq. *Altemburg.*

AD I. LUTHERANI ferè omnes id negant, quod per modum causæ formalis, physicae, aut meritorie iustificet: sed tantum RELATIVE; quia respicit, & recipit oblatam indulgentiam. His ergo, sola fides iustificat: id est, homo iustificatur per gratiam Dei non imputantis peccata; quam Fides, ceu manus eleemosynam, recipiat. Vide infra quaest. 58. 59. 60. 61.

II. Dissentiunt in Actibus virtutum: seu operum, ut spei, dilectionis poenitentiae.

1. LUTHERANI RIGIDI, ut Ministri Saxonicæ in Colloq. *Altemburg.* volunt ita Fidem SOLAM iustificare, ut excludat aliarum virtutum & Præsentiam & Meritum Lutherus in Gal. 2. *Fides sine, & ante caritatem iustificat.* Et tot. disp. de operibus propos. 3. *Fides nisi sit sine vltis etiam minimis operibus, non iustificat: imò non est fides.*

2. CALVINVS in Antid. Trid. sess. 6. art. 11. SOLA ait fidem iustificare; sed non esse solam; sicut solis calor accendit solus, non tamen est solus, sed cum splendore. Sic & Melanchthon in *Locis com.* & Wittenbergenfes in Colloq. *Altemburg.* prærequirunt eas virtutes; hisque accedere volunt Fidem, quod PROPTER Filium Dei h. beamus remissionem peccatorum; non propter has virtutes. Sic Flacciani seu Molles & Electorales.

III. 1. ALII vocem SOLA volunt subaudiri, posse querere ceti; non deo cortixandum; cum non reperiatur in Scriptura.

2. ALII acerrimè dimicant, esse exprimendam ac roandam pro aris ac focis.

SVADENT vniuersim illis. 1. Scripturæ docent, hominem sine operibus iustificare.

2. Scripturæ nominant solam Fidem, omittis operibus.

3. Dicunt hominem gratis iustificari.

4. Docent, omnes, qui credunt, iustificari & saluari.

5. Prædicant efficaciam verbi Dei; quod sola fide apprehenditur.

6. Docent irritam fore promissionem, si lege, aut operibus nitatur, & non sola fide accipiatur.

AVTOR. Non sola fides iustificat, id est, non

est, non disponit hominem ad gratiam iustificantem, nisi ut initium & radix prima iustificationis agit quod suum est, & suas cæteris virtutibus partes relinquit, quæ etiam iustificanti.

I. DOGETUR Inductione. 1. Fides est principium: Heb. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est.* & 6. Rom. 10. *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt?* Ioan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius.* Ratio. Quia appetitus nequit amando vel sperando tendere in obiectum sibi non apprehensum; sed fides apprehendit amanda & speranda: ergo spes & charitas præsupponunt actum fidei.

2. TIMOR iustificat. Eccl. 1. *Qui sine timore est, non potest iustificari.* Prou. 1. *Timor Domini principium sapientiæ:* Prou. 14. *fons vitæ.*

3. SPES iustificat. Prou. 28. *Qui sperat in Domino sanabitur.* Mat. 9. *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.*

4. DILECTIO aliqua prior est remissione peccatorum: Imperfecta, tēpore; Perfecta naturā prior est. Eccl. 2. *Qui timet Dominum, diligite eum & illuminabuntur corda vestra.* Luc. 7. *Remittuntur ei pecc. multa, quoniam dilexit multum.* Gal. 5. *Fides quæ per dilectionem operatur.* Deus tamen prior nos diligit per gratiam præuenientem.

5. POENITENTIA iustificat: Act. 2. *Pœnitentiam agite.*

6. Desiderium Sacramenti suscipiendi iustificat voto.

7. PROPOSITVM nouæ vitæ. Eccl. 18. *Facite vobis cor nouum.* Mat. ult. *Docentes seruare omnia.*

Istarum dispositionum ratio con-

formis est ordini naturæ. Nam iustificandus

1. Concipit ex auditu fidem se posse iustificari.

2. Se peccatorem intelligens, timet.

3. Sperat Deum fore sibi propitium.

4. Hinc Deum diligit.

5. Doletque se peccasse.

6. Media quærit sui expiandi.

7. Proponit emendationem.

DICO AD I. Tria notanda. 1. Apostolo *lex factorum* est, quæ iubet quid faciendum sit: *Lex fidei*, est fides, quæ impetrat gratiam faciendi. Illa occidit iubendo, non iuuando; hæc viuificat auxiliando. Et lex fidei requirit maximè fidem, dein & opera: at lex factorum maximè opera, dein & fidem.

At LUTHERO-CALVINISTAE legem operum sola opera, legem fidei solam fidem requirere fingunt.

2. *Iustitia legis* sunt opera per legem præscripta: quæ Apostolus commendat, non reiecit, Rom. 2. *Factores legis iustificabuntur, Iustitia ex, vel in lege* sunt opera, quæ fiunt sola cognitione legis, non ex gratia Dei, ideo iustificanti coram hominibus, non coram Deo: & Apostolus opponit eā *iustitiæ fidei*, vocatque propriam.

3. Per opera, quæ fidei opponit, & à iustificatione excludit Apostolus, intelliguntur ea, quæ fidem præcedunt & sol s lib. arbitrij viribus fiunt: iuxta S. Aug. & Hieron. Non autem seu ante, seu post fidem facta; ut fingunt sectarij. Neque solum legales ceremoniæ; ut volunt quidam Catholici.

1. Qui Rom. 4. Eph. 2. Tit. 3. opera simpliciter excludit, nulla mentione

facta legalium. 2. Quia Rom. 2. *Qui operatur, merces imputatur secundum debitum, non secundum gratiam*: talia sunt opera, quæ solis naturæ viribus fiunt. Ex his obiecta loca soluuntur. Ro. 3. 4. Gal. 2. Eph. 2. Tit. 3. Phil. 5.

AD II. Et si fides subinde sola nominetur; non tamen sola iustificat: Sic ut & aliæ virtutes quandoque nominantur solæ. Cum enim plures causæ ad vnum effectum concurrant; nunc hæc, nunc alia nominatur. Deinde licet aliquando sola fides sufficiat ad miracula impetranda; non ideo etiam ad iustificandum.

AD III. Vox *Gratis* bifariam capitur: 1. Vt opponitur Debito ex iustitia, vel Merito ex condigno; tunc gratuita iustificatio non excludit Opera dispositiuè concurrentia, vel vt Merita de congruo. 2. Vt opponitur operi facto ex solis naturæ viribus; tunc ea excludit tantum merita propria, id est, nostra ex nobis; non quæ ex Dei auxilio sunt nobis, vt est fides, spes, timor, pœnitentia, &c.

INSTAS; Meritum & Merces sunt relata; si igitur iustitia ex merito datur, ergo non gratis.

DICO. Vt meritum quoddam est ex congruo, sic & merces ex congruo est, quæ magis ex gratia, quam iustitia, debetur. Rom. 4.

AD IV. Vox *Omnis* bifariam capitur.

1. Negatiuè: Vt, *Omnis qui credit, iustificatur*, id est, nemo sine fide iustificatur. Vt, ait S. Aug. l. de prædest. c. 8. sit vnus doctor grammaticæ in vrbe; dicatur, Omnes ab eo discunt Grammaticam, id est, nemo discit sine illo. Ita

Deus vult OMNES saluos fieri, id est, nemo fit saluus sine Deo.

2. Omnis, id est, omnia hominum genera. Nam Ro. 10. *Non est distinctio Iudei & Græci; nam idem Dominus omnium.*

AD V. Non sat est verbum sola fide apprehendi, nisi & charitate impleatur: cum, vt promissiones offert, sic præcepta iubeat.

LVTHERVS igitur errat, fidem extollendo.

1. Quod legem impleat, quæ alioquin facto nequit impleri.

At hoc est caritatis, Rom. 13. 10a. 4.

2. Quod fides summum obsequium Deo exhibeat; glorificando eum veracem in promissionibus.

At Mat. 5. *Videant Opera vestra, & glorificent Patrem*: non ergo sola fides glorificat, sed quæ per caritatem operatur.

3. Quod fides animam sponset Deo.

At mediâ caritate.

AD VI. Foret irrita promissio, & inanis fides nostra, si iustificatio posset habere per solam legis cognitionem, aut per opera solis naturæ viribus facta.

Nusquam enim docet Scriptura, iustificationem fieri Aut sola promissionum apprehensione per fidem; Aut non pendere eam ex conditione operum. Nunc vniuersè dicta explicatius & breuius dispiciamus.

QVÆSTIO LVIII.

An, & Quo Modo SOLA FIDES iustificet?

I. LVTHERVS non valens istud SOLA reperire per Scripturam, in Rom. 4. caput eam fidenter intrusit: monitusque respondit: *Sic volo, Sic iubeo: sit pro ratione voluntas.*

CALVINVS Inst. 3. c. II. §. 19. producit Scripturas dicentes, Fidem iustificare sine operibus

ribus: ergo infert sola iustificat. 2. Deinde concedit, præter fidem requiri aliarum actus virtutum: at hisce vim inesse iustificandi pernegat, in Antid. Trid. sess. 6. can. 9. *Hominem sola fide iustificari cum dicimus, fidem non fingimus caritate vacuam; sed ipsam solam iustificationis causam esse intelligimus.* In Can. 11. *Fides sola iustificat: fides tamen, quæ iustificat, non est sola.* 3. Actus tamen charitatis, timoris, &c. etiam iustificat; sed non nisi in virtute fidei.

AVTOR. Dico AD I. Voluntas Lutheri, neque producta Scriptura Caluini soluit hunc diuinæ rationis nodum: Nihil asseri ab Sectarijs debet, nisi in Scripturis expressum: at Solam fidem iustificare, nusquam in ea extare docent. Ergo.

AD II. Scriptura tam aliarum virtutum actus iustificare ait, quam fidē: Nam Eccl. 1. *Timor Domini expellit peccatum.* Luc. 7. *Remittentur ei peccata multa; quoniam dilexit multum.*

AD III. S. Aug. l. 15. de Trin. c. 18. *I. sam fidem non facit utilem, nisi caritas. Sin' charitate quippe fides potest esse, sed non prodesse.* Quia Gal. 5. *In Christo &c. prodest fides, quæ per caritatem operatur.* Aug. in Ench. c. 8. *Sine amore fides nil prodest.* Quia informis est: at Caluinus informem asseret iustificare solam sine caritate, licet sine hac non sit; vt solis calor non sine luce est.

Denique, Si sola iustificet, necesse est omnes iustificari qui habent Solam. Improbè igitur Lutherani Caluinitas, & illos hi condemnant, vt hæreticos. Nam æquè utrique Solam habere iactant.

DICANT alterutri illos habere solam, sed erroribus permiscant.

At quid inde? Aut Solam, aiunt, habens fidem, sibi remissa peccata; iusti-

ficatus est & perire nequit: Aut, si percat, non sola iustificat. Et Iustificanti soli non obstant quæcunque peccata; vt per Solam remissa; ergo nec obstant errores hæretici. Quid ergo de fidei articulis tam infestè digladiantur; cum nec obstant, nec prosint Soli fidei iustificanti & saluanti?

II. LUTHERANI: Sola iustificat sic, quia sola apprehendit iustitiam Christi actualement. Sicut Manus apprehendit elemosinam Ita Melanch. in Locis Comm. tit. de bonis operib. Rom. in sess. 6.

CALVINVS Inst. 3. c. 11. §. 7. *Fides, etiam si nullius per se dignitatis sit vel pretij, iustificat nos; Christum asserendo; Sicut Olla pecuniis referta hominem locupletat.*

Explicat ipse MODVM solius iustificantis.

1. Vt Causa effectiua iustificationis; in Antid. supra: Solam Fidem iustificationis CAUSAM intelligimus. In Can. 11. *Vim iustificandi ac facultatem fidei in solidum vindicamus.*

2. Vt Causam Instrumentalis; ibid. §. 7. *Fides est duntaxat Instrumentum percipiendæ iustitiæ.*

3. Sola iustificat, vt causa Efficiens, Materialis, Formalis vel vt Instrumentalis. Ita Inst. 3. c. 14. §. 17. *Efficientem causam vitæ æternæ nobis comparandæ ubique Scriptura prædicat Patris cælestis Misericordiam, & gratuitam erga nos dilectionem; Materialem vero, Christum cum sua obedientia, per quam nobis iustitiam acquisiuit. Formalem quoque vel Instrumentalem, quam esse dicimus, nisi Fidem.* Idem ibid. §. 21. 4. Et tamen si des nihil efficit in negotio iustificationis; Quia Inst. 3. c. 13. §. 5. *Quoad iustificationem res est merè PASSIVA, Fides.*

AVTOR. *Apostata vir inutilis*, Prou. 6. & inconstans MODVM per omnes ducit causas, & asserit has omnes; iterumque negat omnes; dum fidem vult Rem merè Passiuam esse. Quid inconstantius dici, fingique potest? Sed & porro cumulat variatione suas, vt iugulet seipsum hoc magis; mi-

nus-

nusque indigeat refutationis nostræ. Nam si quæras : Quis sit propriè Actus fidei, qui iustificat?

CALVINUS. 1. ait Inst. 3. c. 11. §. 2. *Qui Christi iustitiam per fidem APPREHENDIT.* Sic & cap. 16. §. 1.

2. Actus, Inst. 3. c. 2. §. 2. *Ex eo salutem consequimur, quando Deum Agnoscimus nobis esse propitiū Patrem.* Et §. 16. *Verè fidelis non est, nisi qui solida persuasione, Deum sibi propitiū Patrem esse persuasus, de eius benignitate omnia sibi pollicetur.*

3. Actus, Inst. 3. c. 2. §. 11. *Peccatorum remissionem Sp. Sanctus propriè in solis Electis assignat; ut eam Speciali fide APPLICENT.*

4. Actus ibid. §. 16. *Verè fidelis non est, nisi qui confidenter se regni cælestis heredem gloriatur.*

Ecce Actus quaternos; Apprehendere iustitiam Passi : Credere promissionem propitiij sibi Dei : Applicare sibi eandem : & Credere se excidere accepta iustitia non posse.

AUTOR. Tanta in varietate quo modo quis saluabitur? Vno contenti, iustificari nequibunt: Quia Calvinus ex æquo requirit singulos. Sin' omnes necessarii: certè ex Scriptura doceri nequit. Nam dictum Magdalenzæ, Luc. 7. *fides tuæ salutem fecit.* Hæmorrhoiisæ, Luc. 8. *Filia, fides tua salutem te fecit.* Apostoli, haud dubiè iustificati, non credebant passurum Iesum, Luc. 18. v. 31. Mat. 16. v. 21. At ostendantur actus dicti in eis: nam duæ illæ nihil dum sciebant de passione Domini: hi non eam credebant, & ex fide accepta exciderunt. Quo igitur MODO iustificati sunt?

QVÆSTIO LIX.

An vera fides possit reipsa ab Dilectione separari; ut SOLA iustificet?

LUTHERANI Rigidi affirmant rectè, sed malè

cæterarum virtutum præsentiam meritumq; excludunt, quò SOLAM fidem perucacius propugnent. Vide supra quæst. 57.

CALVINISTÆ verò pernegant, cum Melanch. apud Scharpium in *Curso Theol. sect. 22. q. 6.* Veram fidem iustificantem, aiunt, nunquam sine Dilectione esse posse magis, quam ignis sine calore, aut sol sine lumine.

SVADENT istis. 1. Quia Iac. 2. *fides sine caritatis operibus est, ficta & mortua.*

2. Quia nemo nouit Deum in Christo, id est, credit, nisi qui mandata eius seruat, 1. Ioan. 2. id est, diligit.

3. Nemo in luce est & manet, id est, credit, nisi qui diligit, Ioan. 2.

4. Omnis qui credit, est filius Dei, id est, Deum amat, 1. Ioan. 5.

5. Dilectio est forma fidei, ut volunt Pontificij: at forma dat esse rei: ergo abesse nequit.

6. Deus in Christo iudicabit de fide & dilectione, Mat. 25. Luc. 7. Ergo. Nam ponit, Ioan. 13. v. 35. dilectionem infallibile signum fidei.

7. Fides semper est efficax & operatur per dilectionem: Gal. 5. Ergo separari nequeunt.

8. Fides darur electis ut eis proficiat: at fides sine caritate nil prodest, 1. Cor. 13.

AUTOR. Fides per se, sed informis, potest à dilectione, cæterisque virtutibus separata esse. 1. Ioan. 12. *Multi ex Principibus Crediderunt in eum; sed non Constatiebantur. Dilexerunt enim magis gloriam hominum, quam Dei, quod est non diligere Deum.*

INSTANT: Habuerunt solum notitiam Christi imperfectam; non fidem veram.

AT *crediderunt* ait absolutè; sicut ibidem ait & de alijs, *Credebant; item Non credebant.* Consentit S. Aug.

II. 1. Cor. 13. *Si habuero omnem fidem &c. Caritatem autem non habuero; nihil sum.*

INSTANT. 1. Ex suppositione loquitur, quæ nil affirmat, nec ponit in re: docetq; ex conditione

ditione impossibili necessitatem dilectionis.

2. Loquitur de fide miraculorum, non de iustificante.

AT 1. Iustificantem fidem à fide miraculorum in multis separatam esse dicit, Mat. 7. *Multi dicent: Nonne in nomine tuo prophetauimus, dem. eiecimus?* &c. ergo argumentum est à possibili, fieri solito.

2. Dein euidenter docet conditionatè: Si fides sine caritate esset, nil proderet: Ergo sola fides nil prodest. Esse autem sola potest, & vera, at non uiua.

3. Demum fides miraculorum est verè iustificans fides; patet *suprà quest. 52. & 56.*

II I. Iac. 2. *Quid prodest, si fidem quis dicat se habere: opera autem non habeat? Nunquid poterit fides saluare illum?*

INSTANT. Calvinus *Inst. 3. c. 2. §. 17.* loquitur de fide historica inani:

2. De dicentibus se habere fidem; at verà destitutis.

3. De fide Essentiæ Dei, non Beneuolentiæ.

4. Fidem sine operibus comparari cum fide dæmonum.

5. Fidemque eam dici mortuam; quod autem mortuum est, non est.

AT 1. Eam absolutè *Fidem* appellat; qualè Iac. 2. dicit fuisse Abrahami operosam; & concludit: *Videtis quòd ex operibus iustificatur homo; & Non ex fide TANTVM?*

2. Non negat, sed affirmat tales iactatores fidei fidem habere; sed non saluantem.

3. Fides beneuolentiæ est vniuersè etiam Essentiæ: quia Bonitas Dei Deus est.

4. Fides improborum, & dæmo-

num eadem est ex parte obiecti, & vera: differt tamen vtraque quòd hominum sit libera; dæmonum coactè extorta: vnde *contremiscunt.*

3. Fides dicitur mortua, vt corpus: non vt homo: post mortem enim illud est, hic non est. Nec vita est de essentia fidei; sed accidens.

IV. In Ecclesia sunt boni & mali; teste area, *Mat. 13.* Veste nuptiali, *Mat. 25.* Reti, *Mat. 22.* Et tamen omnes in ea sunt fideles; sed non omnes charitate præditi.

INSTANT. Malos habere fidem historię, non beneuolentiæ.

AT id in questione est. Dein arguuntur, non de amissione fidei, sed de omissione operū, vt ille carens veste; carentes oleo; hirci à sinistris damnantur ob operum nuditatem.

V. Fides & caritas disiungi inuicem possunt; *Tum quia* neutra est de ratione alterius, vt esse debeant vna virtus 1. Cor. 13. *Manent tria hæc, fides, spes, caritas:* itaq; duæ sunt virtutes, habentq; duo subiecta, obiecta, & actus. *Tum quia* vna non necessariò nascitur ab altera: licet fides dicatur gignere caritatem: Sed quòd disponat ad eam liberè, vt credens diligat Deū, si velit.

INSTANT. Caritas ex fide necessariò consequitur, vt fidei propria passio. Hoc declarat

1. LUTHERVS: Vt ignis non est, si non luceat & ardeat:

2. BUCERVS l. *Concordia*: Vt ager ex improuifovisum medicum non potest non amare.

3. CALVINUS, *Inst. 3. c. 2. §. 9.* Vt Christus à Sp. Sancto nequit separari: Ita fides & caritas.

AT 1. Ignis in Scriptura comparatur caritati, non fidei: *Cant. 8. Rom. 13. Aug. in Pl. 31. Quod credit, fidei est; quod*

m

ope-

operatur, caritatis est. 2. Ager inclinatur, non necessitatur ad amandum medicum sui causa magis, quam medici. 3. Nil concludit dissimillimū: nā Dei filius & Spiritus Sanctus sunt unus Deus.

VI. Fidem & opera caritatis volunt esse coniuncta: ergo iustificatio pendet a fide & caritate: sicque nemo certus esse salutis potest, qua in certitudine iustificationem ponunt; foret etiam impossibilis iustificatio.

DICO AD I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. Recte singula concludunt de fide viua, seu formata per caritatem: at male de fide per se, seu informi. Nam illa nequit esse absq; caritate; hæc est virtus vna certa per se, specie ab aliis distincta.

QVÆSTIO LIX.

An fides esse possit sola: Sicque iustificare sola?

I. LUTHERO-CALVINISTÆ negant posse.

LUTHERVS ad Gen. 15. Scio has virtutes esse insignia Dei dona: Scio fidem sine his Donis non existere. Sed quæstio est, quid cuiusque proprium est. &c. Quid facit sola fides? Apprehendit remissionem, credit promittenti Deo, Deo porrigenti aliquid admovent manum, accipit: hoc proprium solius fides est. Sic & Brentius, Kemnit &c.

CALVINVS in Antid. less. 6. Can. 11. Sola fides est, quæ iustificat: Fides tamen quæ iustificat, non est sola. Sicut calor solis solus est, qui terram calefacit, non tamen calor solus est, sed cum splendore. Sic & Melanch. in Locis, & in Apolog. Confes.

AUTOR. Fides esse sola potest.

1. Quia sic Lutherus in Gal. 2. Fides sine, & ante caritatem iustificat. Et in disput. An opera faciant ad iustif. ait, Fide: nisi sit sine ullis etiam minimis operibus, non iustificat. Vah, quam hæc malè

hærent prædictis ab ipso? CALVINVS in Antid. less. 6. can. 28. Faterur, inter grauissimos lapsus manere semen aliquod fidei viuæ. At peccata pugnant e diametro cum caritate; ecquid ergo inter eos cum hac fides esse potest? Ergo non potest non esse sola.

2. Quia Sectariis fides potest iustificare sola; ideo & esse sola dici debet iisdem: nam ex essentia rei sua cuiusque manat proprietates quæ fidei est iustificare, vt volunt.

3. Si fides ideo esse sola non possit, vt volūt Sectarij, quia necessario profert fructus bonos dilectionis & virtutū; ergo fides esse, diciq; esse debet prior dilectione; vt causa suo effectu; idque prior tempore & naturā: ac proinde sola. Si prior est; ergo & iustificat, id est, cum iustitia est coniuncta prius, quam cum dilectione: Sicque homo erit iustificatus, & sceleratus; viuens & mortuus: Quia iustus ex fide uiuit: Et tamen qui non diligit, manet in morte: 1. Ioan. 2. Quod absurdum. Iā verò fides nec naturā prior vel esse, vel intelligi potest sua iustificatione; cum, (vt ipsi volunt) sint relatiua, (quæ se mutuò ponunt & tollunt,) Deus iustificans, & fides iustificationem accipiens. Quare fides, vt sola iustificare fingitur absurde; sic & non esse posse sola fingitur absurdè.

Haftenus de *Esse posse solam*: Porro de *Non iustificare solam*.

II. LUTHERANI & CALVINIANI contendunt, Fidem iustificare solam; etsi esse non possit sola.

SVADENT istis præcipuè. I. Quia Scriptura docet, iustificare solam; ergo credendum, licet nulla causa detur alia.

2. Quia sic placuit iustificatori Dei iustifica-

ificationem donare cum sola conditione fidei.

3. Quia natura fidei est solius, Apprehendere iustificationem, Applicare nobis, & facere nostram.

AUTOR. Si fides à cæteris virtutibus separaretur, haud dubiè iustificare non poterit ut Sectarij volunt: ergo sola iustificare Non potest. Sequela constat: quia sine virtutibus *Esse* non potest sola, ut volunt: ergo nec sine iis *iustificare sola*. Quia volunt fidem *RELATIVE* iustificare: ergo, posita fide, simul & Iustitia ponitur: Relata enim nec esse, nec intelligi sine altero queunt. Ideo fatentur Sectarij & profitentur, per omne peccatum amitti fidem: sicut per fidem poni in homine iustitiam. Quod utrumque est perinde erroneum.

2. Deinde si fides sola iustificat, quia relative iustificat, ut volunt; esse in homine nequit, quin & iustitia insit; at hæc sine dilectione esse nequit: Qui enim non diligit, manet in morte: Ergo fieri nequit ut fides sine dilectione iustificet; ac proinde nō sola iustificat.

3. Si sola sine virtutibus iustificare posset, posset etiam cum vitiis iustificare: Nam ut soli iustificanti nil prorsus sunt virtutes; ita nec desunt vitia: quia hæc & illæ per accidens ei iunguntur: At sic iustus foret, qui odisset Deum peccator & proximum. Nec igitur fides iuncta vitijs, nec disiuncta à virtutibus iustificat.

DICO AD I. *Vocem sola* intrusit in Rom. 3. Lutherus. Nec ei æquivalentia sunt ista, Rom. 3. *Arbitror hominem iustificari per fidem, sine operibus*. Et, *iustificati gratis per gratiam ipsius*. Quia *fides*

sine operibus non est *Sola fides*. 1. Si enim excluderentur omnia opera; iam ipsa fides quoque exclusa foret, ut quæ sit opus, Ioan. 6. *Hoc est opus Dei, ut Credatis*. &c. Vnde S. *Aug. l. de predest. c. 7.* ait fidem nō distinguere ab operibus, quod ipsa sit opus gratiæ Dei primum, unde cætera manant. Itaque iustificari ex fide est iustificari ex opere, at Sectariis iustificari ex fide est iustificari sine opere: quod implicat.

Item: Est lex fidei, Rom. 3. At si fides iustificans excludit omnia opera legis; ergo excludit & fidei legem, quæ est ipsa fides sicque ex fide iustificari erit sine fide iustificari, quod implicat. Illud *gratis* excludit merita quæ sunt nobis ex nobis: non quæ sunt nobis ex dono Dei.

AD II. Id apertis repugnat Scripturis docentibus impium iustificari, *Ezech. 18.* per poenitentiam, per baptismum, *Ioan. 3.* &c. aliasque virtutes; ut supra liquet quæst.

AD III. Apprehensio specie distinguitur à iudicio rem apprehensam diiudicante; estque Cognitio rei in intellectu; at ea cognitio apprehensiva præexigitur ad fidem; ergo non est propriè ipsa fides, nam & infideles possunt mysteria fidei apprehendere, & tamen non credere. Quare fides consistit in iudicio, non in apprehensione.

2. Deinde; Apprehendere fidem, nondum est habere eam, nisi obiectivè solum: at ita amor & gaudium apprehendunt, ait S. *Aug. l. 8. Conf. c. 2.* neque tamen idcirco iustificant. Si igitur, dum amo & gaudeo me esse iustum; non ideo sum iustus; ita dum

credo me esse iustum; sum iustus apprehensivus.

3. Nec Applicatio iustificat; quia fieri eam per Sacramenta volunt; quibus priorem esse fidem oportet. At Lutherus l. Capt. baby. c. de Baptis. & in Asfert. art. 1. 2. 6. asserit, *Sacramenta non iustificare, sed solam fidem*, ut instrumentum apprehendens iustitiam.

At sic apprehensa fides est opus seu actio: ergo opere iustificamur.

INSTANT, Rom. 3. excludi opera, non ut opera, sed ut merita.

Ergo similiter non debet excludi dilectio, spes, &c. à iustificando: Proinde non *sola fides* iustificat.

INSTANT porro. Virtutes eæ excluduntur sub ratione meriti, uti & fides; at fides, quæ est apprehendens iustitiam, non excluditur à iustificando.

At fides propriè est iudicium; impropriè est apprehensio, sed non magis quam amor, gaudium: atqui hæc apprehendendo non iificant; ergo nec fides. Quod si fidem esse fiduciam velint, hanc melius dilectio apprehendit, quam fides; nam magis illa vnit, quam hæc.

QVÆSTIO LX.

*An fides sola iustificet relative tantum,
& non per modum meriti,
aut causæ?*

LUTHERANI & CALVINIANI iuxta affirmant, fidem solum relative iustificare, id est, sic ut ea credendo accipiat, quod Deus offert promittendo. Apprehendit autem ut causam instrumentalem; & ad apprehensionem nihil in nobis concurrat actiue, sed tantum passiue. Vide *suprà* quæst.

Idque, addit Scharpfius in *Cursu Theolog.*

Sect. 22. q. 7. non virtute aut merito suo fides facit, nec ut est qualitas in nobis: sed correktive. In fœdere enim duo sunt:

1. Substantia, ut iustitia & salus oblata.

2. Conditio, ut Fides apprehendens & applicans. *Sola*, particula exclusiva additur; non ad separandas alias virtutes à fide, seu fidei; à quibus separari non possunt: sed à Causando iustificationem, vel ut preparationes, vel merito & dignitate sua.

SVADET ibidem multis Scharpfius; sed ficulneis telis veget; quæ in scopum tendunt *solius fidei iustificantis* docendæ.

At directè docent *unam fidem iustificantem*, ac minime *solam*. Sicque aliud moluntur; aliud consequuntur. Nec quid affert novi in re; sed cramben decies recodam, Lector, si vel theologaster, iudicet æquus: satque liquet è dictis *quæst. 57. 58.*

AVTOR. Fides iustificat, Non sola: patet *suprà*; Nec relative solum, & per modum instrumenti: sed per modum causæ, dignitatis ac Meriti, impetrando ac promerendo: teste S. Scriptura.

I. Scripturæ docent Fidem esse causam iustificationis, dum dicunt Rom. 3. *Hominem iustificari PER fidem.* Ro. 5. *Iustificati Ex fide.* Vbi per, & ex causam significant; sicuti Ro. 3. 4. Gal. 2. 3. &c. ubi negat hominem iustificari per opera, legem, ex operibus, seu lege. Ita S. Aug. præfat. in Psal. 31. Nam & Aliis in rebus per Scriptum EX, & PER significant veram causam; ut Iustificari per Christum, per Sanguinē, per mortem. Heb. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna.*

II. Probant id loca, quæ testantur, fidem esse initium iustitiæ, sicque causam formalem inchoatam iustificationis.

tionis. Ro. 4. *Credenti in eum, qui iustificat impium, reputatur fides ad iustitiam*: fides non apprehendit, sed est iustitia, perfectior vel imperfectior iuxta mēsuram charitatis. 1. Cor. 3. *Fundamentum aliud nemo*. &c. Quod S. Patres de fide & operibus exponunt. Aët. 15. *Fide purificans corda eorum*, à peccatis & erroribus.

III. Scripturæ docent Per fidem impetrari peccatorum remissionem: non tantum relatiuè respicere, & apprehendere. Vt Luc. 7. *Fides tua te saluam fecit*, sc. à peccatis. Mat. 15. *O mulier, magna est fides tua*. Mar. 7. *PROPTER hunc sermonem vade, exijt dom. à filia tua*, Sanitatem totam tribuit fidei. Sic & Rom. 4. de Abrahæ fide. Et Rom. 10. *Omnis, qui inuocauerit Nomen Domini, saluus erit. Quomodo autem inuocabunt, in quem non crediderunt? Quomodo credent sine predicante?* Chimæ est: Prædicatio est causa fidei: fides, inuocationis; hæc salutis.

Huc incedit Consensus Sanctorum Patrum.

IV. Quia causa formalis iustificationis, non est iustitia in Christo; non remissio pec. in nobis: sed realiter inherens nobis iustitia; quæ infunditur per gratiam, non apprehenditur per fidem. Ad infusionem verò disponit actus fidei, timoris. &c. effectiuè; Sectarij fingunt, disponere per *Præsentiam*; at fidem solam per *Apprehensionem*.

V. Necessitas Operum ad salutem euincit idem. Nam si fides sola iustificaret, sola etiam saluaret; nec amitti posset quibuscunque operibus malis, stante sola fide. Atq; hoc ita asserunt Sectarij: *Lutherus in Capt. Bab. c. de Ba-*

ptis. Et Flaccianos Maioristas, seu Electorales Ministros reprehendunt Ministri Saxonici, seu Rigidi Lutheranos Molles in *Colloq. Altemburg.* quod distinguat inter Iustitiam & Salutem; quasi sola fides iustificet, non operas; at saluent opera, non fides sola. Quibus Molles Respondent: Opera ad salutem solam necessaria necessitate Præsentia aut Signis salutem tamen, & iustitiam tribui soli fidei. Haftenus de Iustificatione Porro

II. DE IUSTITIA INHÆRENTE, seu CAV- sa Formali Iustifi- cationis:

QVÆSTIO LXI.

*An iustitia nobis inherens sit forma-
lis causa iustificationis ab-
soluta?*

LUTHERANI mirificè variant, turbant fœdè, pugnantque desperatè; Principio se lucem huic quæstioni intulisse iactabant: nunc, ob spiritum diffidii, desperant.

I. LUTHERVS, & Aug. Confessio, Fidem asserunt, aut Christum fide apprehensum.

II. ILLYRICVS, Christi Obedientiam, & iustitiam nobis imputatam statuit.

III. OSTANDER, Dei iustitiam essentialem in nobis inhabitantem.

IV. CALVINVS iustificationem in sola Remissione peccati constituit; & imputationem iustitiæ Christi non negat.

V. BUCERVS & Pighius formalem eius causam duplicem assignant; Iustitiam nostram inherentem, & Christi imputatam. Hæc vniuersè:

Porro de singulis separatim. Ac primo de Inherente iustitia in nobis.

LLV-

I. LUTHERANVS Kemnitius statum quæstionis fraudulenter proponit: sc. quæri, *Propter* quid iustificemur: si nec meritum Christi; an inchoata nouitas in nobis?

CALVINVS in Antidoto Trid. sess. 6. ait. *Causam* iustificationis Tridentini faciunt duplicem, ac si partim Remissione peccatorum, partim Regeneratione spiritali iustissemus: Vel vt alijs verbis exprimam; Ac si partim Imputatione, partim Qualitate, iustitia nostra constaret. Ego autem vnica & simplicem esse assero.

AVTOR. I. Kemnitius de industria confundit causam Formalem cum Meritoria, vtens voce *Propter*, cum *Per* quid iustificemur, quæratur propriè. Deinde nobis inuidiam concire molitur, dum Christi merito nostram renouationem opponit, quasi hanc, quã istam, pluris faceremus.

Dico igitur, Si *Propter* significet causam formalem, nos iustificari propter inhærentem nobis nouitatem; non propter Christi meritum, quod inhærerenequit: Sin Meritoriam causam significet; nos iustificari propter meritum Christi, & non propter nouitatem nostri: Si causam in communi significet; nos iustificari propter vtrumque dico.

II. Calvinus id affingit Con. Trid. sess. 6. c. 7. vbi ita definit: *VNICA* formalis causa est Iustitia Dei; Non qua Ipse iustus est; sed qua nos iusto: facit; qua videlicet ab eo donati, Renouamur Spiritu mentis nostræ; & non modo Reputamur, sed verè iusti nominamur & sumus.

2. Deinde ipse Calvinus Inst. 3. c. II. §. 2. duplicem causam iustificationis statuit: Remissionem sc. pec. & imputationem iustitiæ Christi; Concilium verò vnus causæ iustificantis Effectus, seu terminos vnus motus exprimit, sc. Remissionem peccati, & Infu-

sionem gratiæ. Quia iustificatio est mutatio impij in iustum: iuxta Col. 1. Qui 1. eripuit nos de potestate tenebrarum, 2. & transtulit in regnum Filij dilectionis sue. Hæc de statu quæstionis: nunc de ipsa.

LUTHERANI omnes ac CALVINIANI pernegant inhærentem nobis iustitiam esse formalem causam iustificationis.

SVADENT hæc multis apud Scharpium in Cursu Theol. Sect. 22. quæst. 8. Nostra refellentem argumenta. quæ clarius singulatim alternis proposita liquebunt.

AVTOR. Iustificari per Christum, Non est, haberi aut pronuciari iustos; sed verè fieri iustos per adeptionem Inhærentis iustitiæ Perfectæ, nō imperfectæ, vt per causam formalem.

I. PROBATVR Rom. 5. Si vnus delicto mors regnauit per vnum, multo magis Abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes in vita regnabunt per Vnum Iesum Christum. Igitur sicut per vnus delictum in omnes homines in condemnationem; sic & per vnus iustitiam in omnes homines in iustificatione vitæ. Sicut n. PER inobedientiam vnus hominis peccatores constituti sunt multi; ita per vnus obedientiam iusti constituentur multi. Ergo Iustificari est iustum constitui Per obedientiam Christi; Quæ iustitia Christi est Perfecta, tum quia dicitur hîc Abundantia iustitiæ: Tum quia dicitur maius esse Dei donum, quam Adæ peccatum: At hoc perfectam in nobis iniustitiam effecit; ergo perfectam iustitiam efficit Dei donum.

INSTANT. Hic Iustificare est iustum pronuciare.

1. Quia opponitur ei Condemnare. Vti & Roman. 8. Deus qui iustificat, quis est, qui condemnet?

2. Quia

2. Quia in hebræo *Iustificare* est vox forensis.

3. Quia bonis latinis *iustificare* non est iustum facere.

DICO AD I. Vt *Condemnare* significat duos actus; Iudicis deputantis reos ad pœnam; sic Deus: Rei trahentis in culpam; sic Adam nos condemnavit: Ita *iustificare* nunc est actus Dei iudicis declarantis iustos in ext. iudicio; nunc Effectus gratiæ est, facientis ex reis iustos. *Deinde*; Deus declarando iustum, facit iustum: siue id faciat per iudicium, siue per Obediētiā Christi; id est, gratiam. Ita S. Aug. l. 1. de pec. merit. c. 15

AD II. Quia fieri iusti queunt vel *Intrinsècè* per ademptionem iustitiæ; vel *Extrinsècè* per declarationem; inde vox *iustificare* valet ad utrumque.

1. Attamen Dan. 12. *Qui ad iustitiam erudiunt multos*: id est hebraicè *Iustificantes*, non iudicando; nec, vt Calu. & Kemn. volunt, pronunciando: nam prædicando ostenditur via ad iustitiam; non per sententiam pronunciantur iusti auditores.

2. Clarius Isa. 53. *In scientia sua iustificabit ipse iustus Servus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit.* Nil hic forense. Nam Christus in Doctrina iustus & factus & faciens iustos, vt ministrans iustitiam, ac tollens peccata. Sic, Apoc. 22. *Qui iustus est, iustificetur adhuc.*

AD III. Boni latini, vt Cic. Ter. &c. rem vocis *iustificare* nescierunt, proinde nec vocem ipsam.

At S. Patres & rem & vocem præclarè norunt & frequentarunt: quos improbissimè respuunt Sectarij.

I. L. PROBATVR. Rom. 3. *Iustificati gra-*

tiæ per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo IESU: quem proposuit propitiatorem per fidem in Sanguine ipsius. Ecce causas iustificationis.

Gratis; nam Gratia est Efficiens; *Per gratiam ipsius*, sc. ab eo donatam ac infusam; Formalis hæc: *Per redemptionem in Christo*: causa Meritoria. *Per fidem in Sanguine eius*; hic Dispositiua causa est.

INSTANT Caluinus & Kemn: *Per gratiam* significari diuinam Non imputationem peccatorum nostrorum, & Imputationem iustitiæ Christi.

DICO I. *Gratis* significat fauorem Dei; *Per gratiam* verò effectum fauoris; *Per*, causam formalem.

2. Beneuolentia Dei non est inanis, sed defacto beneficentia: Nam, Pl. 113. *Omnia, quæcunque voluit, fecit, Et, 1. The. 4. hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra:*

3. Et gratia iustificans dicitur Ro. 5. *Caritas diffusa in cordibus per Sp. Sanctum, quæ te, teste Aug. l. de Sp. & lit. c. 32. nos facit dilectores suos; non quia nos ipse diligit: vt Sectarij volunt.* Vnde Rom. 8. *Accepistis Spiritum adoptionis, in quo clamamus, Abba Pater; sc. ex amore filiali.* Ibid. *Corpus mortuum est propter peccatum; Spiritus autem viuit propter iustificationem.* sc. ob intrinsecum Dei fauorem, non ob extrinsecum imputatum.

4. Demum gratia iustificans comparatur rebus realibus, non imputatijs: Vt Rom. 4. *Dono, & Abundanti,* 2. Cor. 6. & 1. Ioan. 2. Luc. 1.

III. PROBATVR. I. Cor. 7. *Hæc fuistis; sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri, & in Spiritu Dei.* Quod S. Patres exponunt de

de baptismo, quo & peccata abluuntur, & animæ sanctificantur.

IV. PROBATVR. Tit. 3. *Vt iustificati gratiâ ipsius, heredes simus, secundum spem vitæ æt.* Quia Sp. Sanctum effudit in nos abunde per Iesum, &c. Vbi de Regeneratione agit, quæ nec intelligi potest nisi cum facta mutatione in regenerationis, ex iniustis factis iustis. Simul ibidem exprimuntur omnes causæ iustificationis: *Efficiens*, benignitas Dei: *Meritoria*, Christus: *Instrumentalis*, Baptisma: *Formalis*, Sp. Sanctus effusus in nos, qui est eius donum Caritas.

Demum ipsi Sectarii fatentur, esse in nobis quandam renouationem; sed hanc non ipsam esse iustificationem. At eam hic Appellat iustificationem Apostolus.

V. PROBATVR. Heb. II. Abel, Testimonium consecutus est; esse iustus. Noë iustitia, quæ per fidem est, heres est constitutus, perfectè sc. & verè; non solum inchoatè: Gen. 6. Noë vir iustus & perfectus, non imputatiuè. Vide plura in *Antichristop.* 4. q. 33.

QVÆSTIO LXII.

An Fides sit iustificationis integra causa formalis? An vero Dei iustitia essentialis?

I. LUTHERVS variat; nunc Fidem, nunc Christum statuens formalem causam iustificationis.

1. Ita enim in Com. ad Gal. 2. Sophista dicunt: *Caritatem informare & imbucere fidem*: Nos dicimus *Christum informare & imbucere fidem*; Vel, *formam esse fidei*. Ergo fide apprehensus, & inhabitans Christus est iustitia Christiana; propter quam nos Deus reputat iustos, & donat vitam æternam.

2. Idem ibid. *Formalis nostra iustitia est ipsa fides*, & nebula cordis, hoc est, fiducia in rem, quæ non videtur.

MELANCHTHON in *Conf. Aug.* art. 4. ait, Fidem nobis pro iustitia imputari coram Deo. Sed id, ait art. 4. §. 6. 20. non propter ipsam fidei virtutem, sed propter Christi meritum: fide autem nos iustificati, quia fide apprehendimus. Sic & iste variat inter & Fidem, & Christi meritum, & Dei misericordiam.

LUTHERANI tum Rigidi, tum Molles, omnes ab hoc errore descuerunt, teste Colloquio Altemburg.

AVTOR. Fides non est integra causa iustificationis.

1. Quia, Gal. 5. Ex fide spem iustitiæ expectamus: id est, Ex fide speramus vitam æternam, mercedem iustitiæ: Aut, Ex fide speramus nos posse iustificari. Ita Aug. l. de Sp. & lit. c. 32. Verum Ex fide illa, quæ per Dilectionem operatur, non ergo ex sola, sed formata caritate. Ideo I. Cor. 3. *Si habuero omnem fidem, ita, &c. caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest*. Iac. 2. *Quia fides sine operibus mortua est*. Vnde, I. Ioan. 3. *Qui non diligit, manet in morte*. &c.

2. Ita S. Patres consentiunt. Belli 2. c. 4.

3. RATIO. I. Quia fides excidit; definens in beatis: iustitia verò usque perficitur.

2. Iustitia nos Christo facit similes; at fides dissimiles; nam hac ipse caruit.

3. Iustitia non potest esse informis; fides potest.

INSTANT Lutherus & Calvinus, & ex isto Abacuc; *Iustus ex fide viuit*, mirè exagitant distinctionem fidei in Formatam, & Informem.

Dico Iac. 2. distinguitur in Viuam & Mortuam; quod est idem: nā quod viuit, per formam viuit. Et Gal. 5. *Fides per dilectionem operatur*, passiuè ἐνεργουμένη, id est mota; non actiuè quasi dicat. Dilectio est forma extrinseca fidei,

fidei, quæ dat ei vt moueatur; non intrinseca, vt sit; nam fides est etiam pulsa caritate.

Neque obscuramus Christum, eiusque beneficia, aut fidem, dum caritatem extollimus: vt de qua 1. Cor. 13. *Maiores horum est Caritas*: Ioan. 13. *Mandatum nouum do nobis*. Col. 3. *Super omnia caritatem habete*: quæ est fidei, quod lux soli. Vnde 1. Ioan. 3. *Translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres*.

II. LUTHERANVS OSIANDER in *confutatione Melancthonis* testatur apud Confessionistas esse XX. sententias de iustificatione discrepantes. Idem I. *contra Nyssicoracem*, esse XIV. ait. Idem ex Lutheri scriptis asseruit, iustitiam Dei, qua essentialiter iustus est, causam esse formalem iustificationis nostræ; Lutherum sic intelligens dicentem, quod Christus nobis inhabitans sit formalis illius causa. Proinde imputatiuam iustitiam respuit.

SVADET istis I. Quia 2. *Per* 1. dicimur effici diuinæ confortes naturæ.

2. Quia Deus non acceptat ullam iustitiam, nisi suam.

AVTOR. Fides viuua est vera iustitia nostra per Christum.

1. Rom. 4. *Credenti in eum, qui iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam*. &c. *Quia reputata est Abrahe* &c. *Quin & signum accepit Circumcisionis, signaculum iustitiæ fidei*. &c. *vt reputetur & illis ad iustitiam*. Gal. 3. *Fide spem iustitiæ expectamus*. Nam in Christo Iesum que circ. neque præputium aliquid valet; sed fides, qua per dilectionem operatur. At fides operans non est essentialiter Dei.

2. Ita S. Aug. lib. de Spir. & lit. c. 9. & 31. &c.

5. RATIO fauet. 1. Quia iustificatio præcedit Inhabitationem Dei. Nā Sap. 1. *Sp. Sanctus non habitat in corpore subdito peccatis*.

2. Quia Essentiali iustitia Dei esse-

mus æque iusti, ac Christus. At Ioan. 1. *omnes de plenitudine eius accepimus*. Et Eph. 4. *Cuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi*.

3. Quia Deus acceptauit iustitiam Christi creatam, qua pro nobis satisfecit: ergo hac meritorie iustificamur, non essentiali, quam Deus non accepit.

DICO AD I. Dicimur confortes naturæ diuinæ fieri, non per essentialem Christi iustitiam, vt Osiander affingit S. Petro: sed quod per Christum, ait, *nobis maxima & pretiosa promissa donauit*, id est, res promissas, non meras promissiones: sc. 1. Ioan. 3. *vt filij Dei nominemur & simus*. &c.

AD II. *Iustitiam satisfactoriam*, Deus non acceptat, nisi *infinitam*; quia peccati offensa est infinita. At aliquam *Christi Creatam* acceptat; quæ tamen est valoris infiniti, ob Vnionem hypostaticam in Christo. Et illam nobis donauit Patri offerendam. 2. Tim. ult. *Reposita est mihi corona iustitiæ* &c. Demum Cal. Inst. 3. c. 11. fusè refellit Osiandrum.

QVÆSTIO LXIII.

An Sola Remissio peccatorum sit formalis causa iustificationis?

CALVINVS & CALVINISTÆ apud Scharpium, agnoscunt cum Lutheranis Imputationem iustitiæ Christi; & Non imputationem peccatorum; At causam formalem iustificationis asserunt proprie poni in Remissione peccatorum: Vultque iustificationis nomen esse forense. Internam renouationem censet indignam nomine iustitiæ. Sic Inst. 1. c. 13. §. 2. 3. 21. 22. & in Antid. sess. 6.

SCHAR-

SCHARPVS in *Cursu Theol. Sect. 22. q. 9.* asserit Nos formam iustificationis ponimus in duobus cum Caluino; sc. in Imputatione iustitiæ Christi; & Remissione peccatorum; quæ duo inseparabiliter vniuntur. Et Imputatio meriti Christi, quæ sit à Deo propter Vniorem nostrum cum Christo, ob quem datur Remissio, ipsam essentiam iustificationis constituit. Atque ita sentire Caluinum pertendit; arguitque falsi Illustrissimum Bellarminum: qui ista ex Caluino recitat, *Inst. 3. c. 11. §. 2.* Nos iustificationem simpliciter interpretamur ACCEPTIONEM, qua nos Deus in gratiam receptos pro iustis habet: Eamque in Remissione peccatorum, ac iustitiæ Christi Imputatione positam esse dicimus. &c.

Ex his ita infert Bellarminus: Itaque ibid. §. 21. & 22. & in *Antid. sess. 6.* contendit Iustificationem non esse positam, nisi in peccatorum remissione: Non excludit Imputationem iustitiæ Christi; sed internam renouationem, & sanctificationem, quam iustitiæ nomine indignam iudicat. Vide, quæ falsò Scharpius arguat falsi Bellarminum.

SVADET porro istis Remissionem peccatorum solam, exclusa Renouatione interna; sed inclusa imputatione iustitiæ Christi.

1. Quia vox Iustificari significat reum pronunciarî in fontem; & absolui accepta remissione: ergo in hoc consistit iustificatio. *Rom. 4. 5. & 8. 8. Luc. 18. 13. Act. 13. &* nullibi significat internam renouationem.

2. Definitio iustificationis continet essentiam eius; at ea est SOLA remissio peccatorum.

3. Propter quod Christus est traditus à Patre, in eo consistit iustificatio; at id est remissio. Ita *Eph. 1. 7. Act. 13. 38. &c.*

Cætera talia liquebunt ex his, & prædictis. Piger me nugarum.

AVTOR. Iustificatio consistit in & Remissione peccatorum, & Interna renouatione.

1. *Rom. 4. Qui traditus est propter delicta nostra: en primum: Et resurrexit propter iustificationem nostram.* En alterum, & potius priore: quæ duo separari ne-

queunt, cum eadem Christi gratia expellendo peccata intus innouationem efficiat, vt terminum Mutationis dexteræ Exeelsi, ac mortis Christi. Nam *1. Cor. 15. Si Christus non resurrexit, inanis est fides vestra, adhuc estis in peccatis vestris:*

2. *Rom. 5. Sicut peccatum regnavit in mortem; ita & gratia regnet per Iustitiam in vitam æternam.* Per iustitiam, id est, internam renouationem, ex qua procedunt opera vitæ.

3. *Rom. 6. Exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis uiuentes, & membra vestra arma iustitiæ Deo.*

4. *Rom. 8. Spiritus uiuit propter iustificationem, vt quæ faciat ex mortuo uiuere.*

5. *Gal. 3. Si data esset lex, quæ posset uiuificare; verè ex lege esset iustitia: ergo iustitia est verè aliquid dans vitam animæ.*

6. *Eph. 4. Renouamini spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis.* Ecce iubet in nouitate vitæ ambulare.

7. Sic & S. Patres.

8. RATIO. I. Quia iustificatio & mutatio de peccato ad iustitiam, vt terminum, vnde & denominatur.

2. Item iustificamur non, vt solum gehennam euadamus; sed & vitam consequamur; idq; potissimum. *Ro. 6. Habetis fructum vestrum in sanctificationem; finem verò vitam æternam.* *Rom. 8. Quos iustificauit, hos & magnificauit, 2. Tim. ult. Reposita est corona iustitiæ.*

3. Demum, Iustificatio ex inimicis facit amicos, hæredes regni, domesticos Dei, &c. ergo non constat sola

sola peccatorum remissione.

Argumenta Caluiniana soluentur
infra quest. 67.

QVÆSTIO LXIV.

*An iustificatio consistat in IMPV-
TATIONE Iustitiæ
Christi?*

LUTHERO-CALVINISTA Mart. Bucerus
1. Concordia, excogitavit duplicem iustitiam:
Imperfectam, quæ nobis in virtutibus inhære-
at: Perfectam Christi imputatam, quæ sola Dei
iudicium sustinere possit. Sic & sentit Pighi-
us; Sed absque pertinacia, cum reuerentia Ec-
clesiæ. Deinde Imperfectam dixit, ut imparē
beatitudini imensæ, & ut inchoatam iusti-
tiam. Lutheri-caluiniani verò eam non di-
gnantur nomine iustitiæ. Imò Lutheri vox,
suorumque est; *Iustus in omni opere bono peccat*
mortaliter.

CALVINVS Inst. 3. c. 12. §. 4. inquit: Omnium
opera si sua dignitate censeantur, nihil nisi inquina-
menta sunt & sordes. Ibid. c. 14. §. 9. Nullum à
sanctis exire potest opus, quod non mereatur iustam
opprobrij mercedem.

LUTHERANORVM igitur omnium est Imputati-
onem iustitiæ Christi; nā inchoatam iustitiā nec de no-
mine ferunt: Bucerus autem solo vocis prætextu
differt; re idem dicit.

CALVINISTAE Imputationem postpo-
nunt Remissioni, ut potiori. Liqueat supra
quest. 65.

SVADENT Vtrique certatim multis: de
quibus nos quest. 67.

AVTOR. Imputatio Lutheri-cal-
uiniana merum est figmentum.

1. Quia nullo Scripturæ loco solidè
docetur. Legimus quidem Non impu-
tari peccata; fidem reputari ad iustiti-
am; Christum factum esse nobis à
Deo Sapientiā, iustitiā, redemptionem:
At non legimus, nobis imputari
redemptionem, iustitiā Chri-

sti. &c. Ita Conc. Trid. sess. 6. can. 10.
& 11.

2. Nulla afferri necessitas imputa-
tionis potest; nisi item ficta; scil. quod
post iustificationem adhuc inhæreāt
animis peccata; sed ficta.

At reclamant Tecturæ vetus No-
uumque Testamentum; Vide in meo
Antichristo p. 4. q. 34.

3. Quia ficta item est illa necessitas
imputationis, quod iustitiā nobis
inhærentem adeo imperfectam di-
citant, ut absolute iustificare ne-
queat.

At iustitiā in fide, spe, & charita-
te sitam esse, fatentur Sectarij ex illo,
1. Cor. 13. *Manent fides, spes, caritas*, hæc
autem esse perfecta possunt in hac vi-
ta; teste Scriptura apud *B. Mar. lib. 2.*
cap. 7.

4. Quia Christi merita nobis do-
nata, nobis imputari dici possent; sed
phrasis ea nec Scripturæ nec S. Patri-
bus est usitata, nisi foris in perrarò:

At ita imputari Iustitiā Christi,
ut per eam formaliter nominemur &
simus iusti id fingitur. Quia sic in vno
foris duæ formæ. Intrinseca inherens
peccatum; & extrinseca, Christi im-
putata iustitiā: & denominaremur po-
tius iusti ab exteriori, quam interiori
peccati, propria nobis.

5. Non minus essemus iusti, quam
ipse Christus: quippe eadem iusti-
tiā.

6. Quia Christus nobis reddidit iu-
sticiā, quam perdidimus: ait *S. Iren.*
l. 3. c. 20. Aug. l. 6. de Gen. c. 23. 26. At in A-
dam non perdidimus imputatam iu-
sticiā, sed verè inherentem.

7. Si nos per Christi imputatam
nobis

nobis iustitiam iusti simus: ergo & Christus per imputatam ei iniustitiam nostram erit iniustus & verè peccator. Nam ita hanc illi, vt suam nobis, imputari asserunt Sectarij, vt *Illyricus in Confess. Antwerp. c. 6. & in Apologia eiusdem*. At hoc blasphemum est. &c. Sic & S. Patres.

QVÆSTIO LXV.

Quatenus verè iustificationis imputatio refutetur?

CALVINVS *Inst. 3. c. 11.* præcipuos producit arietes proprios, & multos Lutheranis communes.

1. Rom. 5. & 8. *Iustificare* est iustum pronunciare; non, facere iustum.

2. Rom. 4. *Reputatum* est illi ad iustitiam.

3. Ibid. ex Pl. 4. *Beati quorum remissa*. &c. *beatus*, cui non imputavit Dominus peccatum. Hæc est definitio iustificationis; si plena, ergo vera; si dimidiata, cur *beatus*? Ergo Kemnitius ait non imputari, esse, regi peccata.

4. Christi obedientia est nostra iustitia: Quia Rom. 5. *Per obedientiam vnus hominis, iusti constituuntur multi*.

5. Vt Iudæi, sic Pontificij, ignorantes Dei iustitiam nobis imputatam, quærunt suam inhaerentem statuere; Rom. 10. iustitiæ Dei non subiecti.

6. II. Ex 1. Cor. 1. *Qui factus est nobis à Deo sapientia, & iustitia, & redemptio*. Quia Iere. 23. *Dominus iustitia nostra*.

7. 1. Cor. 5. *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi non reputans illis delicta eorum*.

8. Ibid. *Qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit: vt nos efficiamur iustitia Dei in ipso*.

9. III. Ex Eph. 1. *Deus nos acceptos, sine gratiosis habuit in dilecto filio suo*.

10. Eph. 4. *Induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est*.

IV. Act. 13. *Per Hunc Annuntiatur nobis Remissio peccatorum*. &c. In hoc omnis, qui credit, iustifi-

catur. Ergo forma iustificationis est Remissio peccatorum, cum Imputatiua Christi iustitiæ, sine Renouatione interna.

AVTOR. Dico AD I. Iustificari est, Rom. 3. *Per vnus obedientiam iustos constituit*; non annunciari. Sic Roman. 8. *quos iustificauit, hos & magnificauit*, id est, fecit iustos, magnos; non annunciauit. Sic ibid. *uiuificat, mortificat, &c.* id est, facit viuos. &c. Deinde; pronunciare iustos, Deo est facere iustos: nõ regere iniustitiam, & falsò dicere esse iustos, qui intrinsecè sunt peccatores.

AD II Fidem reputari ad iustitiam non est imputari iustitiam Christi fide apprehensam. Quia fides ipsa reputatur ad iustitiam, non tamen fides est iustitia Christi, qua Christus iustus est, sed iustitia nostra est fides. Deinde Imputare est verè deberi imputatum, non opinatiuè & fictitiè.

AD III. 1. Sic *Beatus vir qui timet Dominum*: ergo Timor solus iustificat? Ita nec istud sequitur. Quia in locis non ponitur integra definitio iustificationis: tamen ex remissione peccati implicite. igitur Donatio iustitiæ. Deinde *Legi peccata*, est deleri, quoad Deum, cui nil regi potest, nisi deleatur, at deletionem peccati comitatur donatio gratiæ: ideo hæc duo iunguntur in scriptura.

AD IV. Obedientia Christi est causa Efficiens iustificationis non formalis. Liqueat quæstione præcedente.

AD V. *Iustitia Dei* à postolo est, quæ est nobis ex Dono Dei; *iustitia nostra*, quæ est ex viribus naturæ. Sic August. Et inde Iudæi iure arguuntur, vt de propria iustitia præsumptuosi.

AD VI. Christus est nostra iustitia,

tia, i. quia est causa efficiens illius, Ps. 36. *Salus iustorum à Domino.* 2. Quia satisfecit pro nobis, iustificansque nos, suam satisfactionem nobis donat: Nō quod Christi iustitia essentialis inest nobis vel imputetur.

AD VII. *Non imputatio* duo significat, Remissionem pec. & Infusionem gratiæ propter merita Christi satisfactoria: Col. 2. *Viniſcavit vos Christo, Donans vobis delicta; delens chirographum decreti.*

AD VIII. Christo peccata nostra imputantur quoad debitum satisfactionis, non quoad culpam: Nam satisfactor pro iusto iustus sit oportet. Et sic nos efficiamur iustitia Dei in Christo; non in nobis: ob unionem Capitis cum membris. Item iustitia nobis inherens est Dei sed donata nobis propter Christum ita meritum. Item *efficiamur iustitia Dei*, id est, similes illi: sicut Christus dicitur peccatum per totum, ob similitudinem peccati.

AD IX. *Exageltwew* significat gratiosos fecit, non, gratiosos habuit, ut Calvinus vult; teste S. Chrys.

AD X. Iustitia inherens est ut indumentum; i. quia extrinsecus infunditur; non ex nobis nascitur. 2. Induere Christum iustitiam, pro phrasi hebræa est abundanter gratia Christi repleti infusā, non imputata. Merita Christi nobis imputantur, quibus, ut Iacob vestibus Esau, regitur nostra paupertas. Solus enim Christus est Satisfactor pro nobis Principalis, sufficiens & abundans.

AD XI. *Per hunc*, id est, Christum, ut causam efficientem; non exclusā eius qualitate infusā, sc. virtute, ut cau-

sa formali. Nam *Per* significat Efficientem causam, cuius affectus est causa formalis. *Annunciatur*, id est, prædicatur remissio quæ non datur prædicando, sed docetur, quæ re ipsa acquiratur. Vnde Mat. ult. *Docete omnes, baptizantes, &c. docentes eos servare omnia.* Publicanus autem, Luc. 18. petit remissionem peccatorum, sed non solam; ob infallibilem concomitantiam gratiæ infusionis; in quo utroque consistit iustificatio potissima.

QVÆSTIO LXVI.

An certitudine fidei certus esse possit homo, vel debeat, Se esse iustificatum?

I. LUTHERANVS Kemnitius in *Exa. Conc. Trid. ad sess. 6* impingit hanc Concilio dicam: quod faciat Dubitationem virtutem & ornamentum fidei; ut hæc sine illa non sit vera.

CALVINVS in *Antid. ibid.* fingit Patres Concilij miscere Dubitationem cum fide. Hæc de statu.

At Concilium vel idcirco reiecit fidem Specialem Sectariorum, quod esse certa non possit: cum fides nitatur Autoritate diuina reuelata: Fiducia verò Promissione Dei, & Dispositione cuiusque: illa in genere certa est; hæc in specie est conditionata. Tantum differt Fidem inter & Fiduciam. Posita autem infallibilitate Dispositionis, infallibilis constat promissionis effectus.

II. LUTHERANI & CALVINIANI affirmant tria.

1. Fideles eam notitiam de sua gratia habere posses;

2. & Debere; ut certa fide statuunt, sibi remissa esse peccata.

n 3

3. Hæc

3. Hac fide sola eos iustificari. Ita Lutherus a. 10. 11. & c. Melanch. in Locis. Bucerus; Calvinus ubi supra, & Inst. 3. c. 2. §. 16. 17. & c. Enchir. Colon. solum tertium rejicit: Catharinus solum primum recipit.

SVADENT Scripturis, Ex S. Patribus, & Ratione. Ex Scripturis.

1. Luc. 17. Cum feceritis hac omnia, dicite, servi inuiles sumus; quod debuimus facere, fecimus. At qui certò scit se fecisse præcepta omnia, scit proinde se diligere Deum, diligique à Deo.

2. Qui facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in Deo facta sunt. Ioan. 3.

3. Ioan. 13. In hoc cognoscet omnes, quod discipuli mei estis, si Dilectionem habueritis ad inuicem.

4. Rom. 8. Ipse Spiritus testimonium reddit Spiritui nostro, quod sumus filij Dei. At illud est infallibile.

5. Rom. 8. Certus sum, quia neque mors, neque vita poterit nos separare à Caritate Dei.

6. Nos autem, 1. Cor. 2. non Spiritum huius mundi accepimus; sed Spiritum, qui ex Deo est; ut sciamus, quæ donata sunt nobis.

7. 1. Cor. 11. Probet autem se unusquisque; & sic de panis illo edat.

8. Gloria nostra hac est, 2. Cor. 1. testimonium conscientie nostræ: at inane id foret, si fallibile.

9. Vosmet ipsos tentate, si estis in fide. An non cognoscitis vosmet ipsos, quia Christus in vobis est? nisi forte reprobi estis. 2. Cor. 13.

10. Eph. 3. Per quem habemus fiduciam, & accessum in confidentia per fidem eius: *πρὸς τὸν Θεόν*, id est, audacia plusest, quam certitudo, ait Calvinus: ergo per fidem plusquam certissimus.

11. 1. Ioan. 3. Scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. ca. 5. Scimus, quoniam ex Deo sumus. Et, Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se.

12. Satagite, 2. Pet. 1. ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.

13. Ex ratione: Quia multi Sancti de sua iustitia certi fuerunt: Abel, Enoch, Noe, &c.

14. Quia Deus suam tum omnibus, tum singulis gratiam promissit: ut Zach. 9. Ecce Rex tuus venit tibi. Luc. 12. Complacuit Patri in Te.

15. Quia Scriptura tribuit Fidei plenissi-

mam certitudinem, Heb. 10. Item Spei, Heb. 6. ut anchoræ.

AUTOR, Nemo de sua iustitia habere hac in vita potest certitudinē fidei: nisi ex speciali reuelatione. D. Th. 1. 2. q. 112. a. 5. & c. Trid. sess. 6. c. 9.

I. Ita S. Scriptura, Prou. 20. Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato? Non ait, neminem esse mundum, sed neminem posse dicere.

INSTAT Calvinus Inst. 3. c. 13. §. 3. Nemo est in vita verè mundus, ideo egent omnes imputata Christi iustitia.

At repugnant ista, Beati mundo corde. Beati immaculati in via. Eph. 1. ut essemus sancti & immaculati.

II. Eccl. 9. sunt iusti. & c. & tamen nescit homo utrum odio, vel amore dignus sit; sed omnia in futurum seruantur incerta.

INSTANT. Loqui de externis euentis, è quibus id cognoscere nequeat, Ed quod vniuersa æquè eueniant iusto & impio.

At loquitur de beneficijs Dei, quæ utrisque communia sunt.

III. Eccl. 5. De propitiato peccato noli esse sine metu. & c. Ne dicas; Misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur.

INSTAT Kemnitijs, legendum de propitiatione, non de propitiato.

At idem utriusque est sensus; Nam loquitur de præterita propitiatione, non de futura: Neque etiam de hac esse certi possumus; quia num viuamus, nescimus. Plura in Antichristo p. 4. q. 35.

IV. RATIO docet 1. Non potest haberi certitudo fidei de propria iustitia. Quia cum fides nitatur Verbi Dei autoritate, eius certitudo debet vel in eo contineri immediatè vel ex eo euidenter deduci. At Speciales de personali iustificatione reuelationes sunt

sunt in eo pauca: *Vniuersales* autem promissiones requirunt conditiones in applicatione. Nec euidenter è verbo Dei potest deduci sua iustitia; quia nulli est euidentis sua conuersio interior; adeo Ierem. 17. *prauum est cor hominis & inscrutabile; & quis cognoscet illud?* Deinde plures decepti sunt, habere se putantes, quod non habebant: vt Petrus; *Tecum paratus sum in.* &c. Paulus furens in Christianos se ardere iusto zelo putabat. Demum, 1. Cor. 13. potest quis animam ponere pro fide, vt hæretici; signa facere; prædicare. &c. & tamen reprobis esse. Esto, sit infallibilis Sacramentorum operatio; at de obice posito certus est nemo.

2. Esto; Possit haberi certitudo fidei; nemo tenetur tamen ad eam habendam. Quia nil de eo præceptum est in Scriptura, in Symbolo, in vlllo Concilio. &c. Istud *Credo remissionem peccatorum*, generale est, eam esse in Ecclesia; vt explicatur in Symbolo Cōstantipol. Deinde in Conc. Tridentino sess. 6. definitur, Non teneri homines credere sibi remissa esse peccata. Demum omnis peccans mortaliter, fieret eo ipso hæreticus; nō voluntariè peccans nō potest credere se iustum esse; nisi falsum credat; vt credunt Sectarij. Adde, cum omnes hæretici sint foris; sequetur Nullum peccatorem esse in Ecclesiā: quæ fuit hæresis Donatistarum.

3. Non expedit, vt ea certitudo semper habeatur. Nam ait S. Aug. lib. de corrept. & grat. c. 13. *In hoc loco tentationis tanta est infirmitas, vt superbiam possit generare securitas.* S. Greg. 9. Mor. 17. *Si scimus nos gratiam habere, superbi-*

mus. Et Luc. 18. *Dominus in eos, qui confidebant se iustos dicebat parabolam* Pharisæi & Publicani.

4. Reuelatio certitudinis non habetur, nisi à paucis; vt historiæ produnt, & per se constat. Et eandem credunt Anabaptistæ certitudinem, Sacramentarij &c. negant tamen Luthero-caluinistæ per eam fidem illos iustificari.

DICO AD I. Ostendit posse omnia seruari præcepta; seruari tamen humilitatem oportere; non præsumptuosè præfidere.

AD II. Sensus est, malè agentes fugere lucem; benè agentes amare lucem Christum; non tamè inde sciunt se iustificatos ad eam venire; cum accedant multi vt iustificentur. Mat. 11. *Venite ad me omnes.*

AD III. Sic non minus alij cognoscerent nos esse iustos, quam nos ipsi: at absurdum est tribuere omnibus certitudinem de aliena gratia.

AD IV. Testimonium illud non est Reuelatio infallibilis, sed Confolatio spei generans coniecturam. *Aur.* Non est nisi Oratio qua dicimus, *Abba Pater*; qua testamur Deum esse nostrum; & nos Dei de iure; etsi non semper de facto.

AD V. *Nos*, id est, prædestinatos saluti, de quibus ibi loquitur, qualis ipte & Apostoli. &c. Et *certus sum* πέρπεισμαι, id est, persuasus sum, confido; quæ est certitudo coniecturalis, quoad fideles ceteros. Sic Hieron. ad Aglasiā quæst. 9. & Heb. 6. *πεπέσμεθα*, id est, *Confidimus de vobis meliora.*

AD VI. Loquitur de notitia beneficiorū, quæ præparauit electis Deus; non quæ

non quæ in particulari ad huc, illum. &c. pertinent.

AD VII. Discussio ea non requirit certitudinem fidei; sed coniecturæ ex opinione & spe nostra factæ.

AD VIII. Testimonium conscientiae lætitiā affert; sed non infallibilem certitudinem. Vnde Ps. 2. *Exultate cum tremore.* 1. Cor. 4. *Nil mihi conscius sum; sed non in hoc iustificatus sum.*

AD IX. Loquitur de præsentia Christi apud Corinthios, quoad potentiam & miracula; non quoad gratiam iustificantem. patet ibidem.

AD X. Audacia non est certitudo: sed ex hac gignitur illa, quia credimus Christum passum adstare Patri pro nobis, esseque Mediatorem nostrum fide tenemus.

AD XI. Voces illæ, *scimus, cognoscimus*, non necessario includunt certitudinem fidei, nam scimus etiam ex signis. Dein sententiæ eæ sunt generales, de translatis de morte ad vitam; uti sperabatur.

AD XII. Certitudo, quæ ex operibus nascitur, est coniecturæ, non fidei. Dein, Lutherani suam certitudinem esse priorem volunt operibus, non posteriore.

AD XIII. Paucis istis certitudo constituitur ex reuelatione peculiari. Ita S. Aug. 9. 57. 58. in *Genesin*.

AD XIV. Propositiones eæ sunt generales, non particulares.

AD XV. Fides in se certissima est & infallibilis: remissio tamen peccatorum mihi, illi. &c. facta non est fidei articulus. Sic & spes in se certa est; at non in me, te, illo. &c.

QVÆSTIO LXVII.

An certitudine fidei homo certus esse possit, ac debeat, se esse Prædestinatum?

LUTHERANI affirmant. Mar. Bucerus in *Colloq. Ratisbon.* negat esse verum Christianum qui non eadem fidei certitudine credit, se habiturum vitam æternam; quia credit Christum esse, & Deum esse. Idem Martyr ad Rom. 8. Kemnit in *Exam. Trid. sess. 6. c. 12.* castigat Concilium docens: Neminem, sine peccati reuelatione, certo statuere debere, se esse prædestinatum.

CALVINVS Inst. 3. c. 2. §. 6. *Virè fidelis non est, nisi qui solida persuasione, Deum sibi propitium persuasus, de eius benignitate sibi omnia pollicetur; nisi qui diuina erga se beneuolentia promissionibus fructus, indubitatam salutis expectationem præsumit.* Sic & §. 40. in *Antid.*

SVADENT istis. 1. Orandum est pro dono perseverantiæ, lac. 1. *Postulet in fide, nihil hesitans:* Ergo certo credere debemus nos accepturos perseverantiā, ac proinde esse prædestinatos. Ita Bucerus.

2. Idem. 1. Ioan. 5. *Sciatis, quia vitam habetis æternam, qui creditis in nomine Filij Dei.*

3. Calvinus in Eph. 1. *Habemus pignus hereditatis:* ergo certissimus. Ibidemque orat Deum Apostolus, ut illuminet Ephesios, ut cognoscant se prædestinatos in adoptionem filiorum Dei.

4. Calvinus. 1. Thesi. *Scientes Electionem vestram; quia Evangelium nostrum non fuit ad vos in sermonetantum; sed & in Virtute, & in Sp. Sancto.*

5. Kemn. Rom. 8. *Quos vocavit, hos & iustificavit; quos iustificavit, hos & magnificavit.* Ecce patefactum hic fundamentum huius certitudinis.

6. Kemn. Ioan. 10. *Nemo rapiet eas de manu mea.* Rom. 8. *Quis accusabit adversus electos Dei?* 1. Cor. 1. *Confirmabit vos usque in finem.*

AVTOR. Nemo citra Reuelationem potest, aut debet statuere, se esse prædestinatum.

I. Ita Scripturæ docent, non posse causam

causam sciri, cur hunc, non illum Deus eligat, aut quē elegerit; sine reuelatione speciali suæ voluntatis. Rom. 11. *O altitudo. &c.*

II. Hortantur fideles ad timorem. Rom. 11. *Fide stas: noli altum sapere. &c.* Cætera vide in *Antichristo* p. 4. q. 36.

INSTANT *Calvinus & Kemn.* talia dici ad excutiendum torporem, & carnalem securitatem, quæ homines in piis operibus reddunt negligentiores non quod periclitantur ne excidant à salute.

Dico Prædestinati excidere non possunt; sed prædestinatum sese nescit nemo; unde cuique piè metuendum cum spe. At, qui se sciunt prædestinatos, non est quod metuant, sed credere debent; & talibus nil opus cohortatione. Imò in hac Deus hortaretur eos ad incredulitatem suæ prædestinationis.

III. Docent Scripturæ, salutem pendere à conditione Operum. Mat. 5. *Nisi abundaueris iustitiis. &c.* Mat. 19. *Si vis ad vitam ingredi. &c.* Et fatentur Sectarij incertam esse salutem, si ab operum conditione dependeat.

INSTANT *I. Calvinus.* Iubendi fideles respicere Christum ut in ipsis manentem, & suam eis communicantem.

2. *Calvinista:* Opera requiri, aiunt; quia fides vera non est, nisi viua sit, & fructificet.

Dico AD I. Christus requirit à membris, ut etiam operentur. Ioa. 15. *Omne palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum. &c.* Iubemur igitur operari; non solum iustitiam Christi nobis arrogare.

AD II. Non quaeritur hic, cur opera sint necessaria; sat est exigi necessario ad salutem.

IV. Docent Scripturæ, multos ad

tempus credere; & in tempore tentationis excidere. Luc. 8. *&c.* Ergo non erant de fide certi salutis suæ ac perseverantia.

INSTANT *I. Calvinus* negat eos veram habuisse fidem.

2. *Kemniti* ait Credentes posse à fide excidere à gratia, & salute: Nihilominus tamē statuere se prædestinatos. Quod autem non perseverent, causam esse, 1. quod Deus nolit eos conservare ad finem: 2. Quod per opera carnis ipsi fidem excutiant.

Dico AD I. Inferius quaest.

AD II. 1. In iis sibi contradicit; facitque Deum mutabilem. Proinde ex fide sola certus salutis esse nemo potest, qui se excidere posse credit.

V. Accedit Traditio Ecclesiæ, & S. Patrum consensus. S. Chrys. hom. 11. in Philip. *Paulus qui tanta passus est, nondum de resurrectione illa securus fuit; quid sane nos dicemus?* S. Hier. l. 2. contra Pelagianos. *Ne beatum dixeris quemquam ante mortem. Quam diu enim vivimus, in certamine sumus: quamdiu in certamine sumus, nulla est certa victoria.* S. August. 11. Ciuit. c. 12. *Sancti de sua perseverantia premio certi sunt; de ipsa tamen perseverantia sua reperiuntur incerti. &c.* Nisi aliqua reuelatione ab Illo fiat certum, qui de hac re iusto, latentique iudicio non omnes instruit; sed neminem fallit.

INSTANT *Bucerus*, Augustinum loqui de certitudine scientiæ, non fidei. Proinde fideles debere ex fide, non ex se statuere suam certitudinem salutis.

Dico. Sic omnes fideles haberent ex fide eam certitudinem, & perseverantiam, At utrumque negat S. Augustinus tum ibi, tum l. de corrept. & grat. c. 13. *Quis fidelium, in hac mortalitate, in numero prædestinatorum se esse presumat?*

VI. RATIO docet. I. Quia quæ pendent ex sola Dei voluntate, credi non debent, nisi ex certa Reuelatione: cum nemo scire possit, quid sit in homine; minus quid in Deo. At talis est prædestinatio, Rom. 9. *Quia cuius vult, miseretur; & quem vult, indurat.* Et quos elegit, ex misericordia, non ex operibus elegit.

2. Quia nescit homo an dignus sit odio, an amore, secundum præsentem iustitiam: ergo minus secundum Dei Decretum.

3. Quia Aug. *ibid.* ait, Incertitudinem esse perutilem ad humilitatem.

4. Quia perutile idem est ob reprobos, qui si scirent reprobationem, desperarent. Ita S. Prosper l. 2. de *vocat. gentium* c. ult.

Dico Ad I. Hæsitatio est contraria orationis & Fidei, & Fiduciae. Fidei; qua credendum velle nobis bona Deum; at, an expediant nobis; nescimus. Sic Christus & Paulus ter orant, nec impetrarunt, licet credentes. Ita orant pro credentibus pro perseverantia; quæ tum scitur, cum perseveratum est ad finem. Sic & speramus orantes.

Ad II. *Habere vitam et. in spe* sc. nō in re: Rom. 5. *Spe enim salui facti sumus.* Ideo monet idem Ioan. in ep. 2. *Videte vosmetipsos, ne PERDatis, quæ operati estis.* Sic Heb. 3. *Videte, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discendi à Deo vivo. &c. Participes enim Christi effecti sumus; si tamen initium usque ad finem firmum retineamus.* Quia opus Perseuerantiæ.

Ad III. Qui habent pignus hæreditatis, hanc certi consequentur: modo

conseruent illud: At se habere quis scit, nisi cui reuelavit Deus? Et huiusmodi promissiones vniuersales implicitè sunt conditionatæ, alibi scilicet expressis conditionibus.

Deinde rogat Deum Apostolus, ut illuminet oculos Ephesiorum, ut intelligant quæ sit spes vocationis; non ut sciant se esse prædestinatos.

Ad IV. *Scientes* sc. se & Siluanum, & Timotheum; non ipsos vos Thessalonicenses, *electionem vestram.* Deinde loquitur ibi de scientia ex signis, non ex reuelatione.

Ad V. Non omnes Vocati sunt Electi: Mat. 22. Multi sunt vocati; pauci verò electi. Itaq; loquitur de Vocatis *secundum propositum.* De his verò scit nemo: Aug. l. de *bono persæu.* c. 13. Quis nouit sensum Domini?

Ad VI. Priora docent, Electos non posse perire: at non quemquam scire se esse electum. Posterius docet, Paulum bene sperasse de salute Cor. & Ephesiorum. Monet igitur S. Aug. *ibid.* c. 22. ut cogitantes de electis utamur prima & secunda persona, ut bene sperantes: at de reprobis terciâ, ne auditoribus malè ominemur.

QVÆSTIO LXVIII.

Fides & Iustitia an sit propria electorum, amittique possit?

CALVINUS Inst. 3. c. 2. §. 11. Proprietatem affirmat; Amissionem negat. Solos ait, electos semine incorruptibili DEVS in perpetuum regenerat, ut nunquam dispareat semen vite in eorum cordibus insitum. Et §. 12. Hoc tenendum est; quamuis exigua sit, ac debilis in electis fides; quia tamen spiritalis

ritus Dei certa illis arrha est, ac sigillum suae adoptionis, nunquam ex eorum cordibus deleri posse eius sculpturam. Sic idem in Antid. ad l. 6. c. 10. 13. 14. Atque hic error proprius est Caluini eiusque sequacium.

SVADET ISTIS FVNDAMENTIS suis.

1. Fidem esse propriam electorum.
2. Fidem amitti nunquam posse.
3. Sola fide homines iustificari.
4. Qui fidem habet, esse de fide sua certum. Ex hoc priora consequuntur. At falsum esse hoc fictumque liquet *suprà* qu. 56.

5. Cant. 8. *Aqua multa non potuerunt extinguere caritatem, neque flumina obruent illam.* Ergo minus fidem, sine qua illa esse nequit. Sic & Ioan. 4. *Qui biberit ex hac aqua, &c.*

6. Rom. 8. *Quis nos separabit à Caritate Christi? Certus sum, quia neque mors, &c.* Nam 1. Cor. 13. *Caritas nunquam excidit.*

7. 1. Ioan. 3. *Qui natus est ex Deo peccatum non facit: quoniam semen illius in eo manet; & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.*

LUTHERANI plerique repugnant Calvinianis, asseruntque electos posse labi: at *Pet. Mariyr in Rom. 8. & Kemn. in Examine Conc.* negant fieri posse, quin ante mortem redeant ad fidem; Lutherianorum tamen error de fide praedestinationis cogit, ut credant nullum fidelium esse reprobum posse: cum ex fide certi esse praedestinationis debeant.

AVTOR. Fides & iustitia nec solis insunt electis; nec immobiliter; ut Calvinistae fingunt: nec reciprocè sub vitæ finem, ut Lutheranis placet; sed amitti etiam finaliter potest.

1. Ita S. Scripturae in *Antichristop.* 4. 9. 37.

2. Exempla sic docent lapsorum: Adami, Davidis, & Petri, iustitiam amitti posse, ac recipiari: Luciferi, Saulis, Salomonis, Simonis Magi, & Iudæ, docent, iustos excidere reprobosque manere.

3. Sic Traditio, & Ecclesiae definitio contra Iovinianum ob id damnatum, teste S. Hieron. lib. 2. *contra Iovi-*

nian. August. heresi. 82. Sic & San. Patres.

4. RATIO euincit. 1. Quia nullus habitus impedit ex necessitate actum contrarium; inclinatur enim ad actum quisque suum; non necessitat: ergo habens fidei habitum facere actum infidelitatis potest, id est, perdere habitum fidei, reddique simpliciter infidelis, & inimicus Dei. At, ut Sectarij volunt, omne peccatum excutit fidem iustificantem: *Item*, omnia opera iustorum ex se esse peccata mortalia Quæ planè implicat. Et eccubi vlla Scriptura promittit, iustum nunquam lapsurum?

2. Quia baptizati verè accipiunt fidem, ut concedunt Lutherani; Calviniani volunt etiam nasci Sanctos ex fidelibus; at cum adoleuerunt multi grauissimè peccant, damnanturque multi. Item omnes Catholici sunt baptizati; & tamen nos damnari perpendunt.

3. Si fides amitti nequit, unde igitur tot hæretici? Quorsum tot admonitiones ut timeant fideles, caueant, perseuerent? &c.

4. Quia Sectariorum opinio inducit desperationem: cum enim se se quotidie peccare experiantur: cum de futuris euentibus nil certi spondere sibi possint; iuxta Prou. 27. *Ne glories in crastinū, ignorans quid superuentura pariat dies:* Eccl. 11. *Ante mortē ne laudes quemq̃:* Iac. 4. *Ignoratis quid erit in Crastino,* Idcirco nullus esse certus perseuerantiæ potest. Hæc incertitudo: illa peccandi cōsuetudo; ista peccati vis ut fidem extinguat: illa multitudo, quod omnia opera bona ex se sint peccata: alia

peccandi coacta necessitudo, &c. quam spei scintillam relinquent?

Dico AD I. Caluini fundamentū, patet suprà q. 66. Deinde, Eccl. 9. *Nescit homo an odio, an amore dignus; sed OMNIA IN FUTURUM reſeruantur INCERTA*. i. Cor. 4. *Nihil mihi conſcius ſum; ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Qui autem indicat me, Dominus eſt.*

INSTAT contra prius Caluinus Inſt. 3. cap. 2. §. 38. ibi non agi de Notitia fidei; ſed de beneficiis & flagellis Dei, quæ probis ac reprobis iuxta accidunt: proinde certitudinem iuſtitia ac ſalutis ſum oportere ex interna fide, non ab euentu beneficiorum ac flagellorum.

At Salomon ita ratiocinatur. Si poſſet homo cognoscere ab Deo diligere, aut odio haberi, cognosceret ex beneficiis Dei: at hinc non poteſt; cum ſint communia bonis & malis. Nil ibi de interna fide. Dein: Quomodo omnia in futurum incerta; ſi ex fide illa ſit certitudo? Demum Caluinus ubi ſupra dat cauſam, cur nolit Deus nos cognoscere, diligamur ne an odio habeamur; *Quia id facit, ad vanitatem humani ingenii arguendam: cum in rebus ſcitur maxime neceſſariis tanta hebetudine reneatur.* Ergo nulla eſt certitudo.

AD II. Nemo certus eſt de præſenti iuſtitia, ergo minus de Perſeuerantia. Ideo S. Scriptura nos hortatur ad timorem, non ad ſecuritatem.

AD III. Incerta eſt perſeuerantia in gratia: ergo & incerta eſt Scientia prædeſtinationis.

AD IV. patet ſuprà quaſt. 56.

AD V. *Aqua multa ſūt tribulationes, quæ ſtante caritate, vincuntur facile.* Quia, i. Cor. 13. *Caritas omnia ſuffert.* &c. Nō igitur is loc⁹ probat, amitti ca-

ritatem non poſſe. *Quia Apoc. 2. Caritatem primam reliquiſti. Memor eſto unde excideris.*

AD VI. *Non ſuiet*, manente caritate: at hac deſiccata, Gal. 5. *à gratia excidiſti.* Illud *Certus ſum*, *quoniam pleni eſtis dilectione*, id eſt, *Confido*: & illa nunquam excidit ex ſe; at nos ſubinde ex ipſa excidimus.

AD VII. 1. *Qui natus eſt ex Deo*, id eſt, ait Aug. l. 4. ad Bonif. c. 7. regeneratione ſecundā ad gloriam; non primā ad gratiam; non poteſt peccare.

2. Bern. Serm. 23 in Cant. *Semen Dei*, id eſt, gratia prædeſtinationis præditus non poteſt peccare, id eſt, licet ſubinde peccet, tamen reſipit ſcit finaliter.

3. Aug. l. de nat. & grat. c. 14. *Non poteſt peccare*: id eſt, non debet.

4. Idem: Quia natus ex Deo, nō poteſt etiam venialiter peccare; at quā peccat, eatenus non eſt natus ex Deo.

5. Et optimè: *Non poteſt* lethaliter peccare, quatenus manet Dei filius; licet venialiter peccet: quia *Semen*, id eſt caritas manet in peccante venialiter.

QVÆSTIO LXIX.

An homo poſt iuſtificationem maneat peccator & iniuſtus?

CALVINISTÆ, & omnes, qui cōminuſcantur Teſturam peccatorum, ac Imputatitiam iuſtitiam, affirmant, cum Caluino Inſt. 3. ca. 11. §. 3.

11. §. 3. Pro iusto in Christo censemur, qui in nobis non sumus.

4. Non staret, quod obedientia Christi nos constituit iustos, nisi in ipso, & extra nos iusti reputamur coram Deo.

11. Hoc modo iustus est; non re ipsa, sed imputatione. In Antid. sect. 6. c. 5. Confugiamus ad solum Christum, ut in ipso iusti censemur, quod in nobis non sumus.

SVASIONES eorum sparsim supra videre est. quest. 60. 61. 62. 63. 64. 65.

AVTOR. Iustificamur per inhaerentem iustitiam habitualement; sicut Christus in se iustus est.

1. Scilicet ut membra sint conformia Capiti, Sponsa Sponso: iuxta Ro. 8. *Prædestinavit nos conformes fieri imaginis Filij sui; ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.*

2. Quia Christi sanguine verè lauamur, & conlanamur; item Sanctitas, ex Christi merito, per Spiritum Sanctum nobis infunditur: sic tota fit iustificatio per & Remissionem peccatorum, & Renovationem Spiritus interiorum.

3. Ps. 50. *Aspice me, & mundabor, &c.* in me ipso, non solum in Christo imputatiue. Ideo orat: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum in noua in visceribus meis.* Vnde 1. Cor. 6. *Et hæc quidem fuistis, sed abluti estis. Sanctificati estis, iustificati estis.* Nam Eph. 1. *Elegit nos, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius.*

4. Quia Calvinistæ in doctrina sua, Matt. 23. *Sunt similes sepulchris dealbatis; quæ intus plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia.* Similes Virginibus fatuis, Mat. 25. non habentibus oleum iustitiæ in lampadibus suis. Simi-

les Lupis rapacibus intus, Mat. 7. foris in vestimentis ouium.

INSTANT. Eph. 1. *Gratificauit nos in dilecto Filio suo:* ergo iusti sumus in Christo, non in nobis.

DICO. *Ἐξαγιωσεν*, id est, S. Chrysostomo, *fecit nos gratiosos*, scilicet infundendo gratiam: *in dilecto filio suo*, id est, propter merita Christi.

QVÆSTIO LXX.

An omnes iusti sint inter se pares?

LVTHÉRANI affirmant esse pares; & negant iustos crescere in iustitia: at in virtutibus tamen posse iustos crescere, aliosque aliis maiores esse, ut in fide, spe, caritate, &c. hoc autem non esse crescere in iustitia; quod virtutes non iustificent; sed sola imputatiua iustitia Christi, quæ æqualis est in omnibus, constansque.

IOVINIANVS i confirmabat olim ex eo, quod virtutes, vitiaque omnium essent paria. Vide *Genealog. p. 4. q. 15.*

AVTOR. Errant noui Iouiniani.

1. Quia, Prou. 4. *Iustorum semita quasi lux splendens procedit & crescit usque ad perfectum diem.* Sic 2. Cor. 9. *Augebit incrementa frugum iustitiæ vestrae.* Et Apoc. vlt. *Qui iustus est iustificetur adhuc, & qui sanctus est, sanctificetur adhuc: & qui sordidus est, sordescat adhuc.*

2. Scripturæ docent caritatem augeri: Ioan. vlt. *Diligis me plus his?* Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Cui minus dimittitur, minus diligit. 1. Ioan. 4. *Perfecta caritas foras mittit timorem.* Atqui iustitia nil est, nisi caritas. 1. Ioan. 3. *In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli: Omnis, qui non est iustus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem.* &c. *Is manet in morte.* Et Mat. 5. *Scrubarum erat diligere amicos, non*

inimicos: at Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Phariseorum. &c. ergo iustitia est charitas, & contra.

3. In caelis est varietas præmiorum, iustis paratorum; ergo & in terris est varietas meritorum.

4. Ita S. Aug. epist. 29. *Induti sunt Sancti iustitiâ; sed alius magis, alius minus.*

III. DE IVSTITIA OPERVM.

QVÆSTIO LXXI.

An Luthero caluinista negent bonorum operum necessitatem?

I. LUTHERANI clamant iniuriam fieri sibi, quod eam negent. Vt Confessio. Aug. art. 20. Melanch. Brent. Kemn. Calvinus *Inst.* 3. c. 16.

1. Lutherus in *Visit. Saxonica* ait, bona opera faciendâ, & quodam esse modo necessaria; cum vera fides non sit, quæ non pariat ipsa.

2. Maioristæ seu Electorales in *Colloq. Altemburg.* distinguunt esse necessaria necessitate Præsentia; nõ Efficientia.

3. FLACCIANI, siue Saxonici admittunt necessitatem Præsentia; pertendunt tamen hanc propositionem: *Opera sunt necessaria ad salutem*; esse periculosa, nec ferendam in Ecclesia. Sic variant in modo necessitatis: At ipsam necessitatem absolute negant. Et tamen fieri a nobis sibi iniuriam conqueruntur.

AUTOR. LUTHERANI igitur ac CALVINIANI iuxta volunt, Posse hominem saluari, licet opera bona nulla faciat; nec mandata Dei seruet.

I. Quia suadent, opera mala credenti nocere nihil. Sic Lutherus lib. de libert. Christiana: *Bona opera non faciunt bonum virum, nec malum mala. &c. Vt infideli nulli boni opus prodest ad salutem*

& iustitiam; sic nullum malum opus facit malum & damnatum, sed sola incredulitas. Idem in sermo. Sic Deus dilexit. &c. Vbi fides est, nullum peccatum nocere potest. &c. Vide Bell. l. 4. c. 1. plura. Ergo iniuste queruntur de iniuria sibi facta à nobis.

II. Quia docent: Opera iustorum omnia ex natura sua esse peccata mortalia. Lutherus in *assert. art.* 31. 32. 36. Calvinus *Inst.* 3. c. 12. §. 4. & c. 14. §. 9. Iam si bona opera sint lethalia, nec tamē ob fidem imputantur; certe nec mala imputari necesse est neque nocere. Vide *suprà quæst.* 2. 4.

III. Quia docent Legem differre ab Euangelio, quod Lex proponat iustitiam & salutem cum conditione totius legis implendæ; Euangelium verò sine conditione vlla, nisi solius fidei: unde consolatur; at Lex terret. Ita Lutherus ad Gal. Melanch. in *Locis*, Saxonici in *Colloquio Altemburg.* Ergo qui nil boni operatur, vivit Euangelio consentaneè. Quod si Fides opera requirat: ergo fides non erit secundum Euangelium.

IV. Quia asserunt Libertatē Christianam; quæ liberet hominem ab debito legis implendæ coram Deo; ideoque omnia opera sint ei indifferentia id est, nec præcepta, nec prohibita. Id quod inde necessariò inferunt; quod Legem observatu impossibilem fingant. Ita Lutherus ad *Galatas. &c.* Ita Calvinus *Inst.* 3. c. 19. §. 2. 4. 7. Vbi is in tribus ponit libertatem Christianam.

1. Quod, vbi fiducia iustificationis queritur, legis aut operum nulla ratio habeatur.

2. Opera fiant, vt à Deo acceptanda cer-

da certò, qualiacunq; sint; non vt ex-aminanda.

3. Vt omnium rerum externarum vsus habeatur pro indifferenti, vt citra scrupulum eas vsurpes, aut omitas. Ecquæ Maior impietas, & Atheismus istâ Adiaphoriâ?

V. Quia occasione huius doctrinæ omne scelus impunè grassari cœpit, solutæque sunt conscientiæ. Vt ipse *Lutherus in Visit. Saxonica* fuerit coactus laudare ac prædicare opera bona. At in contrarium nitebantur sui Lutherani in Colloq. Altemburg. *Opera bona*, aiunt, & *nona obedientia, non ad regnum Christi, sed ad mundum pertinent.* &c. *Ad Satanam spectant Christiani cum operibus bonis* Ibid. Imo ad salutem incommodant, suntque perniciosæ. Sed prædicta singulatim discutiamus.

QVÆSTIO LXXII.

Quodnam DISCRIMEN LEGIS & Euangelij male reprobet Operum necessitatem?

LUTHERANI perinde & CALVINIANI tria tradunt.

I. Euangelium non esse Legem nouam; sed Latum Nuncium de Christo. Ideoque Nec Christum fuisse Legislatorem: Et quæ in Euangelio aut in Epistolis sunt Præcepta, ea ad Veterem Legem, non ad Nouam pertine re: Quæ ideo a Christo repetita fingunt, vt intelligeremus nos Christi egere gratia.

II. Euangelium esse gratuitum, habereq; Promissiones absque conditione Obedientiæ annexa: Legem verò isthanc habere conditionem.

III. Euangelium meras habere Consolationes: Legem terrores ac minas.

AVTOR. Tribus his tria opponimus quæ contineri in Euangelio docemus: 1. Leges propriè dictas: 2. Mi-

nas: 3. Promissiones conditionales. *Euangelium* verò capitur bifariam.

1. *Pro Doctrina* à Christo & Apostolis prædicata, & scripta. Sic capimus hic tum nos, tum Sectarij.

2. *Pro Gratia* Noui Testamenti, quæ dici solet Lex scripta in corde, Spiritus viuificans, Lex fidei. Sic differunt Lex vetus, & Euangelium; Illa docet quid faciendum; Hæc dat vires ad faciendum. Malè igitur Sectarij; quod illa requirat opera; hoc non. Iam singula doceamus.

I. Leges propriè dictæ pertinent ad Euangelium. 1. Quia de Euangelio dicitur Isa. 2. *De Sion exibit lex.* Christus dicitur Leu. 33. *Index, Legifer, Dominus.* Et Iere. 31. promittitur *Lex noua:* Idque repetitur. Heb. 10. 2. Christus, *Mat. 5.* confirmat, explicat, perficit legem Moysis, vultque seruari. Vide *Antichristum* p. 4. q. 39.

II. Minæ pertinent ad Euangelium. 1. Patet *Mat. 5. 22, 23, 25.*

INSTANT: Minæ in Euangelio pertinent ad Legem vet. Et legis promissiones pertinent ad Euangelium.

AT ita pars maxima sermonum Christi non forent Christi, sed Moysis; & Christus in Euangelio non prædicasset Euangelium. 2. Apostoli terroribus sunt vli. Rôm. 1. *Non erubescō Euangelium.* &c. *Reuelatur enim ira Dei de cælo super omnem impietatem.* Act. 2. Petrus euangelizans perterrefecit cōpunctos corde, dicentes: *Quid faciemus?* Paulus Act. 24. disputante de iustitia, castitate, & iudicio, tremefactus Felix est. Iacob. 5. *Agite nunc diuites, plorate ululantes in miseriis, quæ aduenient vobis.* Et Angelus. Apoc. 14. Euangelizat iudicium;

cium ; itemque in Symbolo.

III. PROMISSIONES Euangelicæ sunt Conditionatæ, si obediatur præceptis: non sunt absolutæ.

I. Mat. 5. *Nisi abundauerit iustitia vestra. &c.* Matth. 19. *Si vis ad vitam. &c.* Luc. 10. *Hoc fac: & viues.*

INSTANT. I. Lutherus ad Gal. 3. Caluius Inst. 3. c. 18. §. 9. Id ironice dictum à Christo, ad confidentem in operibus legis.

2. Idem in Antid. l. 6. c. 7. *Serua mandata: Vt Catechumenis, si tam dura illis conditio imponitur? Quid enim aliud, quam aterna illis maledictio indicitur?*

3. Brentius hom. 1. in Dom. 13. post Trin. ait, *per serua mandata*; indicatam ei viam ad damnationem fuisse.

DICO I. Non est ironia; qui similiter conditionate alloquitur Apostolos, Ioan. 13. *Beati, si feceritis ea.* Ioan. 15. *Amici mei eritis, si feceritis quæ precipio. &c.*

2. Non eratis Scriba, Phariseus, aut legis peritus, cui illuderet; sed diues adolescens, Matth. 19. Mar. 10. & princeps, Luc. 18. Et Dominus, Mar. 10. *dilexit eum.*

3. Nec is tentans quærebat; sed serio discens.

4. Nec, si tentasset, Dominus dolum reddere dolo suevit.

II. Conditionatas esse Promissiones docent Apostoli: Rom. 8. *Si spiritu facta carnis mortificaueritis: viuetis &c.*

III. Prophetæ: Ezech. 18. *Si Impius auerterit se ab impietate sua: & fecerit iudicium & iustitiam, vita viuet.*

IV. Conditio fidei docet idem, ad salutem requisita, testibus Sæctarijs: Mar. ult. *Qui crediderit, saluus erit.* Ecce conditionem. Igitur Euangelium dicitur Gratuita promissio, cum

etiam Conditio sit gratuita, id est, ex gratia Dei, dantis gratiam pro gratia, Ioan. 1. id est gratiam, & gloriam ex gratia donantis. Plura in Antichristo.

QVÆSTIO LXXIII.

Ecquod discrimen Legis & Euangelij rectè probet Operum necessitatem?

I. DISCRIMEN. Lex est doctrina inchoata, & occultatio Noui Test. Euangelium est Perfecta, & Reuelatio Veteris Test. Greg. hom. 6. in Ezech. ait, est Rota in rota. Vtrumque Test. tria continet, Mysteria credenda; Promissiones sperandas; Præcepta facienda. Vnde, ait S. Aug. in Enchir. tum ma doctrinæ cœlestis est Fides, Spes, Charitas: Hanc Moyses tradidit velatè, Christus reuelatè. 2. Cor. 3.

Atqui in tribus iisdem Nouum præstat Veteri Test. longè. Nam Mysteria fidei Vetus tradit obicure: Nouum manifestè. Promissa, Vetus figuratè, & temporalia: Nouum propriè, & æterna. Mandata Vetus ceremonialia, Iudicialia, Moralia continet: Nouum habet pro ceremonialibus innumeris Sacramenta pauca: pro Iudicialibus vnius gentis Iudææ tradit Traditiones, Legesque paucas orbi toti vniuersales. Morales leges seruat cōmunes, vt perpetuas; verum, quas in Nouo Christus perduxit ad perfectum: quibus & Consilia adiecit. Ex quibus omaibus S. Augustinus l. 1. de serm. Dom. in monte mirificam probat bonorum operam vtilitatem, in Euangelio commendatam.

II. Dis.

II. DISCRIMEN. Vetus lex à Moyse data, solā doctrinam; Noua à Christo, confert etiam gratiæ auxilium. Ideo 2. Cor. 3. *Litera occidit; spiritus viuificat.* Ioan. 1. *Lex per Moysen data est; gratia & veritas per IESVM Christum facta est.* Plures ex his vtriusq; differentia dimanant; quæ omnes stabiliunt bonorum operum necessitatem: quorum tamen *ingum suauis est, & onus leue.*

QVÆSTIO LXXIV.

An & que LIBERTAS Christiana probet operum necessitatem?

LYTHERVS in Galatæam. 2. *Necessaria,* inquit, *sola fides est, ut iusti simus: cetera omnia liberrima, neque precepta amplius, neque prohibita.* Ibid. Si conscientia dicat, *Peccasti: responde, peccaui; ergo Deus punit, & damnabit? Non. At lex hoc dicit. Sed nihil mihi cum lege. Quare? Quia habeo libertatem.* Ibid. *Summa ars & sapientia Christiana est, Nescire legem, & ignorare opera & totam iustitiam actiuam.*

CALVINVS Inst. 3. c. 19. §. 2. 4. 7. Libertatem ponit in tribus.

1. Vbi fiducia iustificationis, ibi nulla legis aut operum habenda ratio.

2. Opera bona fiant, ut certò acceptanda à Deo; non vt examinanda.

3. Omnium rerum seruanda Indifferentia, siue vsurpes, siue omittas.

LYTHERO-CALVINISTARVM igitur est, Nulli seruire legi in conscientia, & coram Deo: Christum habere pro Redemptore, non pro Legislatore: Moysen cum suo Decalogo nil ad eos pertinere.

AUTOR. Christiani & iustificati sunt obligati ad præcepta Dei, cui seruire, regnare est; & Luthero-caluinistica libertas profana est, peccatique & diaboli voluntaria seruitus.

1. Quia Christus est verus Legis-

lator, Is. 2. *Leuit. 33.* iuxta expositionem Petri, Act. 3. & S. Stephani, Act. 7. & Pauli, Heb. 2. 5.

2. Quia Euangelium esse legem docent Scripturæ. Isa. 2. *Michæ 4. De Syon exibat lex, & Verbum Domini de Ierusalem.*

3. Quia Christus præcepit de baptismo, Ioan. 3. De Eucharistia, Ioan. 6. Prohibuit repudia; dimissosque manere iussit innuptos, aut reconciliari: De quo 1. Cor. 7. *Præcipio, non ego, sed Dominus. &c.*

4. Quia Dominus legem Moysis approbavit, quoad Moralia: Matt. 5. 6. 7. 19. Mar. 10. Luc. 18. adprobans Decalogum. Item Mat. 22. Confirmat præceptum dilectionis: vt à quo pendeant lex & prophetæ. Ioan. 15. *Hoc est præceptum meum, ut dilig. &c.* Ioan. 13. *Mandatum nouum do. &c.* Sic & Apostoli, Rom. 13. *Nemini quicquam debeatis, nisi ut diligatis inuicem. &c.* Ephes. 6. Iacob. 2.

5. Quia Lex Moysis moralis non est per Euangelium abrogata. Mat. 5. *Nolite putare, quoniam veni soluere legem. &c.* moralium Ro. 3. *Quid ergo legem destruimus per fidem? Absit: sed legem statuimus.* Rom. 7. *Consentio legi, quia bona est. &c. Mente seruo legi Dei.*

6. Vox *Debeo, Debet,* est in Scripturis imperans. Luc. 17. *Quod debuimus, fecimus.* Rom. 8. *Debitores sumus. &c.*

7. Christus est Iudex mundi, redditurus cuique secundum opera eius. Mat. 24. Act. 10, 17. Rom. 2. 14. &c. Et Christiani, ait Aug. l. de fide & operibus, damnabunt, non quibus fides, sed opera defuerunt. 8. Sic & S. Patrum habet Consensus, & ætatum.

9. RATIO euincit. Quia prauari-
cans si peccat; ergo tenetur ad obliga-
tionem legis: si non peccat; ergo fal-
sum dicunt Sectarij, omnia iusti ope-
ra ex se esse mortalia peccata: Item si
non peccat; ergo vera est hæresis Li-
bertinorum: quod nihil sit peccatum.

INSTANT: Lutherus lib. de Votis mon. Præua-
ricatores legis peccant; sed eis non imputa-
tur. Vnde nulla sunt tam mala, quæ possint
fideles accusare aut damnare, nulla tam bo-
na, quæ eum queant defendere & iustifica-
re. Sic & in Gal. 2. Iustus peccat. Sed dicit, nil
sibi cum lege; quia non potest eum damnare.
Sic & Calvinus Inst. 3. c. 19. §. 4. 7. Suadet opera
faciamus, ut acceptanda à Deo, qualiacumq;
sint, non ut examinanda.

Dico. Si peccant; ergo se legi ob-
noxios fatentur. Item, Peccatum si
habitare cum fide non possit, ergo nō
solum est peccatum, sed & imputatur:
nam excutit fidem: Si possit habitare
cum fide; ut Lutherus fatetur in Capt.
Bab. de bapt. &c. ergo non sunt necessa-
ria opera bona, etiam uti fructus & si-
gna fidei: Et non est, cur vlla vitia &
flagitia fugitentur.

VERA igitur LIBERTAS CHRIS-
TIANA consistit

1. In Libertate à peccato & morte.
2. A iugo ceremonialium & iudi-
cialium.
3. A domini o & reatu legis naturalis
& moralis: Vide Bell. l. 4. c. 6. & c. Vbi
& docet bonorum operum necessita-
tem ad salutem ex Scriptura, Tradi-
tione, Ratione.

QVÆSTIO LXXV.

An necessitas operum ad salutem euin-
denter euincatur?

LUTHERANI & CALVINIANI Con-
spirant in hoc: Sola Fides necessaria est ad sa-
lutem, ut ad quam Sola habeat relationem:

Opera verò relationem hanc non habent;
proinde nec ad salutem necessaria sunt: Ad
fidem verò sunt necessaria; ceu fructus illius;
ut sit viua ac vera: non ut opera sint quasi me-
ritoria, causæ, & conditiones. Et eam Fidei
ac Operū fingūt distinctionē, quod opera af-
ferant necessitatem Præsentia, non Efficientia.

AVTOR. Adultis, ratione utenti-
bus, bona opera ad salutem sunt, præ-
ter Fidem, necessaria necessitate: Ef-
ficientia, non solius Præsentia. Bapti-
zati infantes hinc decedentes censen-
tur totam implese legem, quod post
iustificationem nō violarunt legem.

DOCETVR. 1. Scripturis Euangeli-
cis & Apostolicis. Vide in Antichristo
p. 4. q. 41.

2. Traditio, & omnium retrò quæ
temporum, quæ S. Patrum, & Docto-
rum consensus docet idem apud Bell.
l. 4. de Iustif. c. 8.

3. RATIO vincit. 1. Quia Si opera
sint fidei, ut signa fructusque necessa-
ria præsentis; sequeretur, fidem salua-
re licet omni opere destitutam bono,
& coniunctam omni vitio ac flagitio.
At hoc repugnat Scripturis, Tradi-
tioni, Rationi: patet suprà: & Secta-
rij ita fatentur his adacti Scripturis:
Rom. 2. Tribulatio & angustia in omnem
animam operantis malum: Gloria autem ho-
nor & pax omni operanti bonum. 1. Cor.
6. An nescitis, quia iniqui regnum Dei non
possidebunt? Gal. 5. Manifesta sunt opera
carnis. &c. Qui talia agunt, regnum Dei
non consequetur. Eph. 5. Omnis fornicator
nō habet hereditatē in regno Christi & Dei.

2. RATIO. Quia opera, aiunt, non
requiruntur in actu saluandi per se, sed
per accidens: eò, quod opera nullam
saluandi vim habeant; neque Fidei, sal-
uandi soli, vim addunt aut demunt:

Ergo

Ergo bonis operibus omnibus sublati adhuc saluaret fides: Vt ignis calefaceret ex se, licet abesset ab eo splendor. Nam ipsi contendunt, fidem ab operibus cæterisque virtutibus separari aut intelligi Nō posse, patet *supra* *quest.* 58. vbi refutantur.

3. Demum, Discrimen Legis & Euangelij; item Libertas Christiana; item Conditionata æternæ vitæ promissio; & obligatio iusti ad legem implendam euincunt operum bonorū necessitatem Efficientiæ, non solum Præsentia, ad salutem.

QVÆSTIO LXXVI.

An Lex Diuina sit obseruatu impletuque possibilis sic, ut opera propriè sint iusta?

LVTHERO-CALVINISTAE Negant.

LVTHERVS l. de libert. Christiana: *Æquè nobis impossibilia sunt omnia præcepta; atque illud vnum, Non concupisces.* Idem Assert. art. 2. 31. 32. 36. asserit, *Omnia opera iusti sunt peccata mortalia.* Melanch. in Locis anni 1521. de pecc. *Omnia hominis, quantumuis laudabilia opera, plane sunt vitiosa, & morte digna peccata.* Sic & alibi.

KEMNITIVS in Exam. Conc. ad. c. 11. sess. 6. *Possè per gratiam Legem impleri; non est controuersia: At persuasio qua renatorum operibus bonis in hac vita tribuit PERFECTIONEM, facit Christum post primam reconciliationem otiosum.* Negat ergo Perfectè impleri posse, non vt nulla intercedant venialia, sed vt opus simpliciter iustum possit appellari. In quo nil dissentit à Luthero, etsi videri velit.

CALVINVS Inst. 3. c. 14. §. 9. *Nullum à Sanctis exire potest opus, quod non mereatur iustam operis mercedem.* Similia & alibi plura.

SVADENT istis. 1. Calu. in Antid. Kemn. Act. 15. *Quid tentatis imponere iugum super ceruices Discipulorum, quod nec nos, nec patres nostri portare potuimus? Sed per gratiam Domini nostri IESV Christi credimus saluari, quemadmodum & illi.* Importabile renatis in gratia est tam morale, quam ceremoniale; Et hoc non superat

vires naturæ, vti Morale; quod ideo importabilius est.

2. Calu. ex Gal. 3. *Qui ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt. Scriptum est enim Maledictus omnis, qui non permanserit in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis huius.*

3. Quia Rom. 7. *Velle adiacet mihi; perficere autem non inuenio.*

4. Quia Iac. 2. *In multis offendimus omnes.*

5. Quia Christus est Mediator tam in omni vita renatis, quam in prima eorum iustificatione; egeamusque eius redemptione, quia semper peccamus. Sin', otiosus foret.

6. Quia S. Aug. l. 1. retract. c. 19. ait; *Omnia mandata facta deputantur; quando, quicquid non fit, ignoscitur.*

AUTOR. Vnus omnium ætatum, Patrum, Doctorumque consensus est in tria hæc:

1. Legem Dei absolutè esse possibilem, non per solas naturæ vires; sed per gratiam Dei.

2. Opera bona iustorum absolutè sunt iusta, & quodam modo perfectæ, sic tamen vt perfectione augefcere queant.

3. Operibus bonis iusti fiunt iustiores.

1. Legem impletu possibilem esse Scriptura docet. Vide in *Antichristo* *quest.* 42.

2. Docet S. Patrum Traditio & Concilij Arauscani II.

3. Ratio. Potest homo plus facere, quam præceptum: ergo & præcepta implere. Antecedens, quia: Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. seruauit.* Porro, *Si vis perfectus esse vende omnia. &c.* Vbi Chryl. hom. 8. de poenit. *Multri ipsa superant peccata.*

2. Si essent impossibilia, neminem obligarent præcepta; ac proinde nec præcepta forent; nec præuaricatio.

3. Foret Deus tyrannus, qui ab amicis etiam exigeret tributū impossibile solutū; idq; etiam iure politico, quod ex naturaliac diuino promanat.

4. Quia Rom. 8. *Christus passus est, ut iustificatio legis impleatur in nobis.* Ideo docuit nos orare, *Fiat voluntas tua sc. ait S. Cypr. & Aug. ut impleamus præcepta.*

5. Quia iustificati habent Sp. Sanctum & hic parit fructus Spiritus, Gal. 5. *Caritas, gaudium, pax. &c.* Atqui ait, *Aduersus huiusmodi non est lex*, sc. accusatrix eorum. Proinde suprā, *Si Spiritu ducimini, non estis sub lege.* Quia Rom. 8. *Lex Spiritu vita liberauit me à lege peccati & mortis*: nam Spiritus facit legem nos implere.

6. Quia omnes iustificati, ex Deo nati sunt: At i. Ioan. 3. *Qui natus est ex Deo, non peccat*: nam legem implet, nō prauaricatur.

DICO AD I. S. Petrus loquitur tantum de Ceremoniali lege Circumcisionis, & suffocati, quæ solis naturæ viribus obseruari quibat, nec tamen saluabat; Iuncta autem Morali erat ferè importabilis; solatamen Moralis est portabile iugū Dei gratia supponente.

AD II. Maledicti sunt, qui suis viribus naturæ absq; Dei gratia credūt impleri legem posse: *Et hi ex operibus legis sunt*: At cum gratia Dei, Rom. 2. *Factores legis iustificabuntur.*

AD III. De actu concupiscendi est sermo, quem læpè sentimus, cum etiam non consentimus.

AD IV. Venialiter peccantes legem non prauaricantur quia peccata venialia sunt imperfectè peccata,

& propter, non contra legem.

AD V. Christus semper est Mediator minimè otiosus, tum gratiam subministrando nobis ad operandum; tū quia Sanguis eius nos emundat ab omni peccato ven. & mort.

AD VI. De hac summa legem implendi perfectione, *lota vnū aut vnus apex non prateribit*, ibi fit Sermo: & in hanc incurrentes imperfectiones veniales ignoscuntur.

QVÆSTIO LXXVII.

An hoc, Non concupisces, sit obseruatum possibile?

LUTHERANI pariterque CALVINIANI contendunt Legem, *Non concupisces*, esse impossibile: Eo quod Concupiscentia in actu primo, leu pronitas, sit ipsum peccatum originale; Et eadem in actu secundo, leu motus rationem praueniens; Itemque Consensus eius, sint peccata mortalia. Quæ tria vno co cauentur præcepto impossibili.

SVADENT tum aliis, alibi tractatis, tum isto Aug. l. i. de Nuptiis & Concup. c. 23. *Si nō sit, Non Concupisces; saltem fiat hoc, Post concupiscentias tuas non eas.* insinuans hoc posse, illud non posse seruari. Quod ait, lib. de spir. & lit. c. 36. prius ad immortalem, posteriùs ad mortalem vitam pertinere.

AVTOR. In vno, *Non concupisces*, tria spectantur; 1. Concupiscentia in actu primo; 2. in actu secundo, motus prauertens rationem, 3. Consensus. Concupiscentia in actu primo non est peccata. Patet suprā quæst. 23. sed naturæ pronitas ex se inculpabilis: Nec motus primò primi sunt pec. actuales sed cōsensus solus, eo prohibitus præcepto: ac proinde possibili. Ita explicat id Scriptura; ut Eccl. 5. *Ne sequaris infortitudine tua*

dine tua concupiscentiam. Eccl. 18. *Post concup. tuas non eas.* Ro. 6. *Non regnet peccatū in vestro mortali corpore ut obediatis concupiscentijs eius.* Hæc sanè de Consensu loquuntur. Ita passim S. Aug. l. 1. de Nup. c. 23. &c. apud Becanum in Manuali l. 1. c. 17. q. 1.

2. RATIO euincit. Deus non obligat nos ad impossibile: id enim foret & stultum, & iniustum. At motus vitare primos non est in potestate nostra; teste experientia omnium. Et velle in id vindicare, quod ineuitabile; id crudele foret: quod alienum à Deo. 2. Homini, in puris naturalibus constituto, motus rationem præuenientes forent connaturales; quia *caro concupiscit aduersus Spiritum*; quæ duæ sunt partes hominis, & appetitus duo rationalis, & sensituius. Cōnaturale autem non potest esse culpabile ex se, nisi aliunde fiat tale sc. per consensum. Ergo hic solus præcepto, *Non concupisces*, cauetur.

Dico AD Suasionem. S. August. vult illud, *Non concupisces*, quoad verba præcepti, non posse; at quoad obligationem, posse obseruari. Quia docet; Motus rationem præuenientes, non esse peccata. Et consentit Calvinus Inst. 3. c. 3. § 10. Item docet: præceptis diuinis nil prohiberi, nisi peccatum; Id quod dant Sectarij: ergo non ij motus, sed consensus solus ibi prohibetur quoad obligationem.

QVÆSTIO LXXVIII.

An hoc: Diliges ex toto. &c. seruari possit? Cæteraque Decalogi?

LVTHERANI, vt Kemnitius in Exa. Conc.

CALVINIANI, vt Calvinus in Antid. ad sess. 6. c. 11. rigide negant.

SVADENT præsertim istis: 1. Qui diligit, legem implet; at diligere nemo potest, sicut oportet. Hic enim inchoata est, non perfecta caritas.

2. Melancht. in Apolog. de implet. legis, concedit posse diligi proximum; non tamen isto legem impleri, aut iustificari coram Deo.

AVTOR. Mādatur dilectionis seruari potest, & debet quādenus perfecte ex toto corde: id est, 1. Non occupando cōtotum in diligendo Deo SOLO. 2. Nec tanto conatu in Deum, quanto fieri potest: 3. Sed Deum diligendo super omnia creata. Sic Rom. 8. *Nulla creatura poterit nos separare à caritate Christi*, scil. vt eum postponamus. Matt. 10. *Qui amat patrem aut matrem plus, quam me, non est me dignus.* David, Eccl. 47. *de omni corde dilexit Deum.* Vide Antichristum p. 4. q. 42. Idem de Iosia rege asseritur. 4. Reg. 23. Nec dubium de Moyse; Abraham, &c B. Virgine, Apostolis. &c. Abrahæ in terris nil carius vnigenito; at carior ei Deus. Itaque potest diligi Deus *ex toto*, quoad Obligationem hic in terris; non quoad verba. Nam dilectio super omnia non excludit aliquam cæterorum dilectionem, quæ & ipsa est cordis.

II. LVTHERANI, vt supra liquet, negant legem seruari posse. CALVINIANI item. Caluini vox blasphemica est in Antid. sess. 6. c. 12. *Propheta, Patriarcha, & pij Reges, vtrunque Dei Spiritu adiuuarentur, ferendo legis iugo pares non fuerunt.* Ibid. *Minimum legis mandatum onus est ætnerauius.*

SVADENT Supradictis quest. 76.

AVTOR. I. Duo difficillima, *Non concupisces*; & *Diliges*; seruari possunt: ergo & cætera Decalogi faciliora.

2. Diligens ex toto Deum non vult

cum offendere; unde seruat mandata. Neque intercessio venialium imperfectionum officit perfectioni substantiali. Hinc Phil. 4. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Calvinista dicit; *Non omnia possum.* At Luc. 1. Zacharias & Elisabeth erant incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela. Quare Deus si mandat serio; serio tenemur ad obseruationem: si ioco; cur serio punit? Istene iocus erat? Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.*

QVÆSTIO LXXIX.

An Opera Iustorum sint peccata?

LUTHERANI & QUÆ AC CALVINIANI affirmant: Vide supra quæst. 71. & 76. Idque necessario asserunt expositis à se se fundamentis: cum fingant Inherere homini peccatum originale; Concupiscetiam esse perpetuum peccatum; Pec. remitti nulla seu deleri, sed regi solum, & non imputari: Legem obseruatum impossibilem esse: Hominem post iustificationem manere iniustum. &c. De quibus supra fusi.

AUTOR. I. Opera iustorum bona, sunt verè iusta; vt etiam iustitia actualis dici possint.

1. Sic Scriptura docet in Antichristo p. 4. q. 43.

2. Ita S. Patrum constans consensus, apud Bell. l. 4. c. 16.

3. RATIO euincit idem. 1. Quia ex tribus potissimum finguntur esse peccata; Ex innata Concupiscetia; Ex defectu dilectionis; Ex admistione venialium: At horum nil demit iustitiam operibus bonis. Non Concupiscen-

tia; nam hæc infirmitas est; non peccatum: nec nocet sine consensu. Non venialis caritatis imperfectio; nam, hæc vt culpa sit, non tamen est peccatum lethale; habetq; hic suã viã perfectionem absolutam; licet non illam patriæ. Non Venialium admistio; nam hæc vt sit præter, non tamen est contra legem & caritatem. Vnde licet in multis offendimus omnes, & nemo non habeat peccatum; Scriptura tamen absolute quosdam vocat iustos, immaculatos, perfectos.

2. Quia si omnia iustorum opera forèt peccata, & opus Fidei iustificantis esset peccatum; item oratio hæc: & *dimitte nobis debita*: Item mentiretur dicens; Nil mihi conscius sum: Item Deus ipse peccaret, Phil. 1. & 2. *qui operatur in nobis*: Item Redemptor nos à peccato non redemisset, nec mundasset sibi populum acceptabilem: Tit. 1. Item, Peccata mortalia quædam forerent opera bona, ac proinde facièda. Demum opera bona esse peccata, implicat; non bona essent non bona; Seruire Deo esset seruire diabolo; opera lucis essent tenebrarum; filij Dei essent filij diaboli.

3. Ab iniusto procedunt opera iniusta: ergo ab iusto iusta. Nam Mat. 7. *Non potest arbor bona malos fructus facere: neque mala bonos.* Ioan. 15. *Ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* Vide Becanum in Manuali l. 1. c. 18, q. 1.

II. Opera iustorum iusta etiam iustificant amplius. Iac. 2. *Abraham nonne ex operibus iustificatus est? Vides, quoniã fides cooperabatur operibus eius, & ex operibus fides consummata est.*

INSTAT

INSTAT Calvinus *Infl.* 3. c. 17. §. 11. 12. Ibi scopum Iacobi fuisse ostendere, quæ sit vera fides.

2. Fidem ex operibus iustificantem esse umbram fidei, non veram.

3. Iustificationem ibi capi pro declaratione iustitiæ, non pro Imputatione iustitiæ Christi. Vt *Rom.* 4.

Dico AD I. Dicit; non docet. At docet *S. Aug. l. de fide & oper. c. 14.* non ostendi ibi quæ sit vera fides; sed quod vera fides non iustificet sine operibus; quo spectat & epistola Petri, Ioannis, Iudæ; contra exortam tunc hæresin, Fidem absque operibus iustificare.

AD II. dico idem.

AD III. *Rom.* 4. agitur de iustificatione prima, quæ ex impio facit iustum: Iacobus de secunda, qua iustus fit iustior: hæc cum, illa sine operibus fit iustis. Ita *Trid. sess. 6. c. 8. 10. ex S. Aug. præfat. in Ps. 31. & c.* Vide *Bell. l. 4. c. 18. & in meo Antichristo p. 4. q. 43.*

SVADENT porro istis operum bonorum iniustitiam.

1. *Calu. Pl. 31. Beati quorum remisse sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata: idq; totâ vitâ, non in baptismo solum.*

2. *Psal. 142. Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.*

Eccl. 7. Non est homo iustus qui faciat bonum, & non peccet.

4. *Il. 64. Facti sumus ut immundi omnes; & quasi pannus menstruatus, vniuersa iustitia nostra.*

5. *Lutherus: Quia semper polluitur in nobis nomen Domini; & voluntati eius rebelles sumus, & peccamus; ideo orare iubemur; Sanctificetur nomen tuum: Fiat voluntas tua: Dimitte nobis.*

DICO AD I. At si omnia sint mera peccata; cur idem dicit *Psal. 1. Beatus vir, qui non abiit in consilium impiorum.* & c. *Ps. 100. Intelligam in via immaculata: Perambulabam in innocentia. & c. Qua*

re ibi loquitur de prima iustificatione.

AD II. Triplex expositio est. 1. *Aug. Non iustificabitur; sc. ex se; sed ex Deo.*

2. *Aug. Hieron. Greg. Non iustificabitur; quia nemo sine pec. ven. est.* 3. *Hilarij Hieron. Euth. Non iustificatur homo comparatus Deo infinitè puro, Iob. 4. & 9.*

AD III. Non peccat homo bonū faciendo; sed bonum faciens nunc, mox peccare potest; imò bonum faciens simul potest venialiter peccare.

AD IV. In quo quasi triumphat. At loquitur ibi de Sceleratis, non de iustis: quia ait; *ecce peccauimus: Deseruiſti nos; Iratus es. Non est, qui innocet nomen tuum.* Deinde ibi docet, opera iusta grata esse Deo: *Occurristi facienti iustitiam.* Demum mos Scripturæ est loqui de multis, quasi de omnibus: *Gen. 6 Omnis caro corruerat viam suam:* Non tamen Noë. *Adhæc esto, loquatur de omnibus; at de omnibus istius temporis, non omnium retrò temporum: patet ibidem.* Et loquitur de impiorum operibus iniquis, quæ ipsi iustitias reputabant. *Lutherus quoque & Calvinus in Comment. ibidem* negant eum locum recte afferri contra operum iustitiam.

AD V. Christus non docuit nos petere, quæ nunquam impetrare possemus: *Petite, & accipietis:* at secundum Sectarios illa nunquam possunt impetrari: quia volunt in omnibus iustos peccare, semper polluere Dei nomē, rebellareque eius voluntati. Petimus autem ibi, ait *S. Cypri. quod habemus, ut conseruetur & augeatur.*

IV. DE

IV. DE IUSTIFICATIONE MERITORIA.

QVÆSTIO LXXX.

*An vox MERITI sit usurpanda ut
ἀγίογραφαι*

LUTHERANI, ut Mar. Bucerius in Colloq. Ratisb. negat Scripturam, aut Patres voce Meriti vfos: Vfos tamen quosdam dura cum catachresi.

CALVINIANI, ut Calvinus Inst. 3. c. 15. §. 2. negat utendum voce Meriti vel mercedis; dicendum dari abs Deo bonis operibus liberalem remunerationem. Simul acerbè perstringit S. Patres, quod vsu vocis Meriti pessimè consuluerint fidei sinceritati. Itaque dissonat ab Lutheranis verbo; re nihil.

AUTOR. I. Vox Meritum est aptè in Scriptura, Eccl. 16. *Misericordia faciet locum cuique secundum MERITVM operum.*

INSTAT Calvinus non esse vocem Meritum ibi, sed κατὰ ἔργα.

Dico. Hoc idem est: nam reddere alicui secundum opera, est reddere ut meretur. Vnde I. Hebr. 13. *Talibus hostijs promeretur Deus ἐναγέσται*, delectatur, placatur, ait Chrys. placetur, ait Oecumenius. Calvinus; placetur ijs Deo; non tamen rectè vocatur meritum. At qui facit placitum alteri, benè meretur de eodem.

II. Vox meriti deducitur è Scripturis, vbi dicitur ἀξία meritū, ἀξίως μερeri. Ut 2. Thes. 1. *Ut digni habeamini regno Dei.* Apoc. 3. *Ambulent mecum in albis, quia digni sunt.* Apoc. 16. *Dedisti eis sanguinem bibere; digni sunt enim, id est meriti sunt.*

III. Vox Mercedis frequens est Scri

ptura: Gen. 15. *Ego merces tua magna nimis.* 2. Paral. 15. *Confortamini; erit enim merces operi vestro.* Sap. 5. *Apud Dominum est merces eorum.* Mat. 5. *Merces vestra copiosa est in cælis.* 1. Cor. 3. *Vnusquisque propriam mercedem habebit.* Apo. vlt. *Ecce venio cito, & merces mea mecum.*

QVÆSTIO LXXXI.

An opera iustorum sint aterna vite meritoria?

LUTHERANI principio contemptim declamabant de operum meritis: post bifariam temperarunt in Confess. Aug. & Apolog. art. 10.

1. Opera bona esse meritoria, hic & isthic, temporalium & spiritualium; sed non vitæ æternæ.

2. Esse meritoria, sed non ex se, ut iustis; sed ex fide, Deique liberalitate, regentis nostram in dignitatem & operum.

CALVINIANI in Harmonia Confessionum Geneu. & apud Scharpium aiunt: Nos omnibus nostris meritis in opere iustificationis & salutis renunciamus; & solum Christi meritum tale esse, ut iustificationem efficiat, & vitam æternam, asserimus. Dicimus ergo, opera in conspectu Dei nec ex congruo, nec ex condigno vitæ æternæ esse meritoria.

CALVINVS Inst. 2. c. 1. §. 9. Inst. 3. c. 15. §. 3. In Anid. sess. 6. c. 14. &c. pro fundamento ponit, pec. or. manere in iustis cuius tunc omnia opera inficiantur, ut sint damnabilia.

SVADENT istis. 1. Psal. 102. *Coronat te in misericordia.* Mat. 5. *Misericordes misericordiam consequentur.*

2. Isa. 55. *Emite absque vlla commutatione vinum & lac.* Dan. 9. *Non in iustificationibus nostris prosternimus preces nostras; sed in miserationibus tuis.*

3. Luc. 17. *Cum feceritis omnia, dicite serui inutiles sumus.*

4. Rom. 6. *Stipendium peccati mors; gratia Dei vita æterna.*

5. Rom. 8. *Non sunt condignæ passionibus huius.* &c. Phil. 3. *Inueniar non habens meam iustitiam, quæ ex lege est; sed illam, quæ ex fide est Iesu Christi.* &c.

6. Rom.

6. Rom. 3. *Exclusa est gloriatio tua: per quam legem? Factorum? Non: sed per legem fidei.*

7. Iniuria fit Christo, si nostris quid meritis tribuatur.

AUTOR. Opera iustorum verè & propriè sunt æternæ vitæ meritoria.

I. Sic Scriptura in meo *Antichristo* p. 4. q. 44.

II. Sic traditio S. Patrum, apud *Bell. l. 5. c. 4.* & Concilia Arausicanum, Lateran. Florent. Trid.

III. Ratio. Quia opera iustorum sunt verè iusta: ergo & meritoria. Iusta esse, liquet *suprà quest. 76.*

IV. Vita æterna in Scripturis nominatur merces: ergo opera bona sūt verè meritoria.

INSTAT Melanch. in *Apolog. Conf. Aug.* Merces dicitur præmium; quod debetur Promissioni, non Operibus.

Dico. At expressè operibus dari, non promissionibus, dicit Scriptura. Dein debeatur promissioni: at non nisi expleta conditione ei addita de operibus.

INSTAT Calvinus: Merces accipitur ibi figuratè; quia vita æterna dicitur hæreditas; hæc autem non est propriè merces. Illa verò debetur filiis iure hæreditario; non meritorio.

Dico. Infantibus sic promissa debetur & datur: at adultis insuper & iure meritorio; Sicut Christo debebatur iure naturali: at etiam quia *humiliavit se. &c. præterea Deus exaltavit illum.*

V. Quia præmium cœleste datur iustis in mensura & proportionē operum.

INSTANT. 1. Datur in cœlis præmium operibus; sed non æterna vita.

2. Dicitur vita æterna dari operibus; cum soli Fidei detur; cuius signa & fructus sunt opera bona.

Dico AD I. Scriptura ipsissimā exprimit *vitam æternam* dari *secundum opera.* Dein, nominetur illud operum speciale præmium. At nequit nominari. *Adhæc*, Malis redditur mors æterna pro malis operibus: ergo bonis æt. vitam.

AD II. At datur merces ita beata secundum proportionē operum: non fidei. *Nec* potest dici esse merces fidei; cum fides Sæctariis solum relatiuè & apprehensiuè saluet; non autem ipsa per se. *Dein*, par foret omnium beatitudo & merces: at different vt stella à stella.

VI. Quia in Operibus bonis ponitur ratio, cur ijs æterna vita reddatur.

INSTAT Calvinus Diuinæ prouidentię ordo est, vt prædestinatos ad vitam æternam velit prius facere bona, quam beentur, beati tamè ob prædestinationē, non ob opera. Vnde vox *Enim*, *Quia* sæpe est nota ordinis & cōsequentię, non causæ. Vt Gen. 15. *Quia fecisti rem hanc, multiplicabo semen tuum.*

Dico. Sicut de malorum pænis, ita & de bonorum præmiis loquitur Scriptura: *Esuriui enim, &c.* at ibi de pænis redditur causa vera. *Nam stipendium peccati mors:* Rom. 6. *Qui autem seminat in spiritu, Gal. 6. de spiritu metet vitam æternam.* Phil. 2. *Cum timore salutem vestram operamini.* &c. Hæc docent particulas *Enim, Quia*, esse verè causales. Quoad Abraham; Deus promissit ei multiplicationem; sed eam mereri noluit operibus: Sic Isaacum proles impetrare precibus.

VI. Bonis operibus dicunt Scripturæ dari ex iustitia vitam æternam.

INSTAT Calvinus, 1. dari vt Christianis; non vt operariis. 2. Scripturæ iis hortantur ad studium operum bonorum.

Dico AD I. At expresse vt operariis talium.

AD II. Hortantur; sed præmio proposito beatitatis.

VI. Expresse vita æterna bonis est operibus promissa. Mat. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Ibid. *Omnis qui reliquerit. &c. & vitam æternam possidebit.* 1. Tim. 4. *Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futura.* Vnde promissum est debitum; & præstita conditio habet meritum.

VII. Operantes dicuntur digni præmio; quippe meriti. Luc. 10. *Dignus est operarius mercede sua.* Sap. 3. *Tentauit eos, & inuenit eos dignos se.* 2. Thef. 1. *Vt digni habeamini regno Dei, pro quo & patimini.* Illud autem Rom. 8. *Non sunt condigna passionis huius temporis ad futuram gloriã;* intelligitur de substantia operum, non de proportionem absoluta.

Dico AD I. S. Aug. ep. 105. &c. beatitudo tribuitur misericordiæ, non quod ea non sit vera merces meriti; sed quia merita ipsa sunt data ex misericordia. Deinde: In ipso merito est opus misericordia, ob pecc. venialia quibuscum fit meritum.

AD II. Vinum & lac gratiam significant, non gloriam: gratia autem nõ acquiritur per merita. Ita S. Hieron. in Comment.

AD III. Inutiles ex nobis, ex natura, ait S. Ambr. 2. *Inutiles*, Deo; at non nobis, ait V. Beda. 3. S. Aug. serm. 3. de verb. dom. *Inutiles*, quia nil vltra id facimus, quod debemus. 4. S. Chry. *Vult nos de nobis humiliter sentire.*

AD IV. S. Aug. l. de grat. & lib. arb. c. 8 & 9. *Stipendium iustitiæ est vita æterna; sicut peccati, mors.*

AD V. Fit sermo ibi de salute inchoata per gratiam viæ; & hæc non habetur per merita, sed gratis. Nec vllus eas scripturas exposuit vnquam de gloria patriæ.

AD VI. Fides excludit gloriatiõnem gloriantium in sese & in propria iustitia; non autẽ gloriatiõnem in Domino. Ita Bern. serm. 13. in Cant.

ADV II. Merita iustorum nascuntur ex meritis Christi: idcirco hæc ijs magnificantur, vt in effectis. Merita igitur nostra sunt Christi dona.

QVÆSTIO LXXXII.

Num quæ fiducia in meritis collocanda sit, vt intuitu mercedis operari liceat?

I. LUTHERANI negant; & coguntur; quod opera iustorum esse peccata mortalia asserant.

CALVINIANI item pernegant; vt Caluinus Inst. 3. c. 2. §. vlt. & c. 12. §. 3. 4.

Pelagius & Wicleffus directè contrariũ docuerunt, teste Th. Wald. 10. 3. c. 7.

AVTOR. Ponenda in Deo spes precipuas; sed & aliqua in meritis sic, quatenus ex iis spes nascitur, non ex fide sola, 1. Sic aperte Scriptura in *Antichristop.* 4. q. 45. 2. Ita S. Patres. 3. Ratio. Quia promissa corona diligentibus Deum pender ex & fidelitate Dei, & operibus nostris. 1. Ioan. 3. *Diligite opere & veritate;* ergo & spes coronæ pēdet indidem ex vtroque simul. Ita 3. sent. dist. 23. Quia hic ordo est iustificationis; 1. Fides; 2. Amor salutis; 3. Desiderium ac spes. Vnde S. Ambr. *spes*, ait, *oritur ex amore; & amor ex spe.*

II. Si merita esse bona verè cognoscatur, potest in iis aliqua poni fiducia; sed

cia: sed absque superbia. Ita enu-
rabat sua merita Nehemias, 2. *Esdra*. 5.
David, *psal.* 17. Ezechias, *Isa.* 38. He-
ster, *c.* 14. Paulus, 2. *Tim.* 4. *Bonum certa-*
men certavi. &c. Attamen tutissimum
est, in solo sperare Deo. Hæc spes non
confundit; illa fallit. Patet ex iis Scri-
pturis, quas contra nos congerunt ad-
uersarij.

II. LUTHERO-CALVINISTÆ, vt Calvinus
Inst. 3. c. 16. §. 3. & c. 18. §. 2. negant intuitu mer-
cedis æternæ fas operari bene; licet huc ten-
dant exhortationes S. Scripturæ. Id quod o-
lim docuit damnatus Buganrius in Catalau-
nia; teste Luxenburg. in Catalogo hær.

SVADENT istis. I. Quia Ioan. 10. Mercena-
rii reprehenduntur.

2. Quia S. Bern. l. de diligendo Deo ait: Non
sine premio diligitur Deus, etsi absque premij intui-
tu diligendus sit. vacua namque vera caritas esse non
potest; nec tamen mercenaria est.

3. S. Tho. 2. 2. q. 19. a. 4. ad 3. ait amorē mer-
cenarium posse vera cum caritate consi-
stere.

4. Seruile est operari ob mercedem.

5. Deus amore amicitia, non concupiscen-
tiæ diligendus est.

AVTOR. Nec tantum, nec præci-
puè intuitu mercedis operandum; sed
maxime ad Dei gloriam.

1. Ita Matt. 4. *Pœnitentiam agite; ap-
propinquabit ENIM regnum cæl.* Matt. 5.
Beati. &c. *quoniam ipsorum est regnū cæl.*

2. Sic mandatum est, Mar. 6. *Primū
querite regnū Dei.* Luc. 16. *Facite vobis
amicos.* &c. *vt recipiant vos in æt. tab.*

3. Exemplum Davidis Ps. 118. *Incli-
nauit cor meum ad faciendas iustificat. tuas,
PROPTER retributionem.*

4. Ecce cohortatio. 1. Cor. 9. Sic
currite, vt comprehendatis. Gal. 6.
*Bonum facientes non deficiamus, tempore
ENIM suo metemur.* Sic & S. Patres,

Dico Ad I. II. III. Mercenarii sunt,
qui mercedem primariò intuentur:
non tales sunt iusti operarij.

AD IV. Sordidum est, vbi merces
vilior est opere; vt in terrenis; non vbi
merces est gloriosior.

AD V. Rectè: at Deum iusti dili-
gunt propter Deum, non propter sei-
psos, nisi secundariò.

QVÆSTIO LXXXIII.

*Quæ ad Meritum requirantur: &
quæ fiat?*

AVTOR. I. OPVS LIBERVm liberta-
te à Coactione & Necessitate. Vnde
Eccl. 31. *Qui potuit transgredi, & non est
transgressus: ideo stabilita sunt bona illius.*
1. Cor. 9. *Si volens hoc ago, mercedem ha-
beo.* Quare, 2. Cor. 9. *Quisque prout desti-
nauit in corde suo; non ex tristitia.* Ratio.
Nam opus necessarium non est lauda-
bile; ergo minus meritorium. Nec o-
pus malum meretur pœnam, nisi libe-
rum fuerit.

II. GRATIA IYSTIFICANS requiri-
tur. Vnde Ioan. 15. *Manete in me; sc. vt
membra viuæ sitis: huc gratia opus.* 2.
Beatitudo est hæreditas filiorum Dei:
Rom. 8. Gal. 3. 3. Meritum perditur salu-
tis per peccati offensam; ergo non in
solo opere, sed præcipuè in amicitia
Dei fundatur.

III. PROMISSIO Dei GRATVITA re-
quiritur. Nam contrariam Baij opi-
nionem damnauit Pius V. & Greg.
XIII. Quia opera ex principio operan-
tis nullam habet proportionem cum
beatitudine. Rom. 8. *Non enim sunt cõ-
dignæ pœssiones ad.* &c. *Quia,* 2. Cor. 4.

Quod in presenti momentaneum est. &c. Meritum verò licet ad vtramque Dei iustitiam pertineat; magis tamen ad Distributiuam, quàm Commutatiuam; quia distributio præmiorum reuocatur ad gratiã prædestinationis, quæ est sine meritis præiudicis facta. Ad Commutatiuam: quia præmium datur beatis secundum mensuram laborum.

IV. CARITAS requiritur magis, quàm FIDES. Nam illi promissa beatitudo est; Ioan. 14. *Si quis diligit me, diligam, & manifestabo ei me:* quæ manifestatio est beatifica visio. I. Cor. 2. *Oculus non vidit quæ Deus præparauit diligentibus se.* Proinde, I. Cor. 13. *Si habuero omnem fidem; caritatem autem non habuero, nihil sum. &c.* Erit ista quatuor requiruntur ad meritum.

V. EX CONDIGNO non solum de Congruo, meretur iustus. Vnde Col. 1. *Vt ambuletis Dignè Deo.* 2. Thes. 1. *Vt digni habeamini regno Dei;* id est, condigni, &c. Rom. 8. *Non sunt condignæ passionis. &c.*

2. Condignitas verò ea manat, Tum ex operum dignitate, ut quæ informatur gratia: Tum ex Dei pacto. Quia, Ioan. 1. *Vita æterna est gratia mercedis pro gratia meritorum;* seu caritas patriæ pro caritate viæ: sed inter gratiam hanc & gratiam illam est proportio; ergo & condignitas. Gratia namque operandi bene, est *fons saliens in vitam æternam*: fontis autem est proportio ad *flumen gloriæ, quod latificat ciuitatem Dei.* Ps. 45.

3. Sed meritum est duplex, Personæ & Operis. Item vita æterna duplex, Hæreditas, & Merces. Merito personæ potest haberi æterna vita, ut Hæredi-

tas: at merito operis, ut Merces; Ad hoc opus pacto Dei, quod acceptanda sint opera: non ad Illud: Quia gratia ex se se habet relationem ad gloriam.

4. DEVS verò etiam supra condignū remuneratur opera bona. Quia Matt. 5. *Mercēs vestra copiosa erit.* Luc. 6. *Mensuram bonam, confertam, & superfluentem dabit.* Luc. 19. *Habenti, plus dabitur.* Luc. 20. Etiam non operatis totum diem, datur tamen denarius totus; quia bonus sum, ait.

5. Primam tamen gratiam meretur nemo ex cōdigno, nisi solus Christus eam meritis est omnibus. De hoc enim, non de illo, pactum constat.

6. Iustus nihilominus potest alteri gratiam mereri primam de congruo. Ita Mat. 9. *Videns Iesus fidem eorum, &c.* curauit ægrum. Sic Stephanus meruit Sauli conuersionem. Iustus interim sibi ex condigno mereri augmentum gratiæ potest, & ita crescere vsque in perfectum diem.

V. DE BONIS OPERIBVS IN SPECIE.

QVÆSTIO LXXXIV.

Oratio an sit Necessaria, & Vtilis?

I. ETHNICI quidam, teste S. Tho. 1. 3. contra Gent. c. 96. per orationes putarunt Dei posse mutari Prouidentiam:

II. MESSALIANI, ait Theodoret. 1. 4. hist. c. 10. docebant, per solam orationem homines iustificari posse.

III. ETHNICI quidam, ait Cic. 1. 1. de nat. deor. vt Peripatetici tollebant e medio & prouidentiam Dei, & orationem spernebant.

PELAGIANI, teste S. Aug. 1. de hares. c. 88 destruebant orationes Ecclesiæ; quod dicerent, homines

(suis vir